

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld 40 kr., za polu leta 2 gld 30 kr., za četrt leta 1 gld 20 kr. — Posamezne številke pri upravnistvu in po trafikah v Trstu se dobivajo po 3 kr. — Naročnina, reklamacije in inzerate prejema Upravnistvo „via Zonta 5“.

Vsi dopisi se pošiljajo Urednistvu „via delle poste 10 l. p.“; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inzerati (razne vrste naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

SPOMENICA

društva „Edinosti“ ministru prvosedniku.

Vaša Prezvišenost!

Politično društvo „Edinost“, ki ima namen, braniti pravice slovenskega in hrvatskega naroda na vsem Primorskem, torej tudi v Istri, drzeva se stopiti pred Vašo Prezvišenost, ki imate v prvi vrsti skrbeti za to, da se narodom, živečim pod žezlom slavni Habsburžanov, dela pravica na vsako stran in da se jim ne krati razvitje in napredek v narodnem obziru, in vam predložiti to le

SPOMENICO:

V naši državi se je poskušalo uže na vsako stran, kako bi bilo mogoče vpeljati strogo centralizacijo; toda izpadlele so vse te razne skušnje in država je le trpela po takih započeti. — Res je, da lahko mogočna postane država, v kateri je samo eno močno središče; a naravno je tudi, da v taki državi nastane slabo gospodarstvo in da trpi svoboda; sploh pa je stroga centralizacija le v taki državi, v kateri prebiva le en narod, kakor na Francoskem, Nemškem itd. A celó v teh državah vidimo, da kolikor bolj prodira duh svobode, toliko bolj dela ljudstvo in njega zastopstva na decentralizacijo. Avstrija pa je v drugačem položju, nego vse te države, kajti Avstrija je nastala s tem, da so se razni narodi, oziroma kraljestva in dežele podale prostovoljno pod žezlo naše prevzišene dinastije, katera je zopet tem narodom večkrat zagotovila vžitek narodnih in drugih pravic in svojtev. V času absolutizma smo videli, da so bile dežele manj ali več vladane vsaka po svoje in da so bila zastopana kraljestva pri osrednji vladi po svojih kancelarijih. — Zgodovinski započetek Avstrije je bil mnogo različni od započetka drugih držav in po pravici trdimo, da je Avstrija tudi iz zgodovinskega stališča prava federalna država. Ako pa je bila uže v poprejšnjih dobah taka, in ako jej je uže zgodovina in narava dala tako obliko, koliko bolj je ona še postala, kakor hitro je Nj. Veličanstvo narodom podelilo ustavo in diplom od leta 1868 18. oktobra, v katerem je zatrjeno, da imajo vsi avstrijski narodi enake pravice. A vidi se iz tega tudi, da je bil naravni prelaz iz absolutistične dobe v ustavno zaznamovan s tem, da se je govorilo o svobodnem razvitju vseh narodov v Avstriji živočih in da je toraj prvi temelj svobodi v Avstriji svobodni razvitje vsake posamezne narodnosti. A malo časa je trajalo to stanje; kmalo se je posrečilo oni tako zvani ustavoverni stranki, ki je zasledovala le svojo

strankarsko korist, a ne sreče Avstriji, da podrže to naravno stavbo in jo nadomesti s Schmerlingovim februarskim patentom, ki meji pravice posameznih narodov: od tistega časa je začela borba mej narodi, ki je dosegla svoj vrhunec pod takozvanim meščanskim ministerstvom, in nasledki te borbe so bili osodopolni za Avstrijo na vsako stran. Manjša je postala in njene ekonomične razmere so postajale čedalje slabše, pravica je začela pešati, širila se je le korupcija, katero vse strani smo imeli priliko obéudovati leta 1873. Pri vsem brezobzirnem pritisku pa niso mogli doseči svojega namena ti fanatični centralisti: Avstrije niso mogli centralizovati in jo tudi nikdar ne bodo, vkljub temu, da so si napravili umetno volilno postavbo, katera je popolnoma nenaravna in svobodni bijo v obraz; vkljub tudi temu, da so deželni zborom vzeli važno pravico volitve v državni zbor, vendar — in to je karakteristično — propali so pri zadnjih volitvah v državni zbor in zdaj nemajo več večine v državnem zboru. — To je pač jasen dokaz, da ogromna večina ljudstva — tudi nemškega, drugače misli, nego pa ona gospoda, ki je hotela avstrijske narode učiti svobode po svojo.

Danes se, hvala Bogu, v Avstriji reči obračajo na boljše; upati je, da se sčasoma pride sopes na naravno, pravno in zgodovinsko stališče, kajti dokazano je po prvih učenjakih in državnikih, da je v obéce federalistična forma vlade svobodni bolj primerna, nego centralistična in naša sedanja vlada se menda tudi ne protistavlja tacemu spoznanju. Ako pa to velja v obéce, mora še posebno veljati gledé Avstrije, kakor smo uže dokazali. V federalni državi je sicer postavodajstvo nekoliko težavno in komplcirano, pa tudi slavno je in dobiček je ta, da je svoboda v taki državi zagotovljena, ker se uči vsak narod najprej ceniti sebe, potem pa tudi druge in ker je svoboda, podeljena vsem narodom brez razločka, najboljšje poročstvo, da je vsak narod za-se dobro varuje in brani.

Nepravilna in prenevarna bi pa bila v Avstriji naredba, po kateri bi kak narod pred drugimi užival predpravo, kajti kolikor se enemu več dá, toliko so vzeli drugemu in temu naravni nasledek je upor, zavidnost in strašna nesloga in država, v kateri se godi vse to, hira, in jej moč od dneva do dneva gine in lahko se zgodi, da se vnameje notranji hudi boji mej narodi, kar vse je največa nesreča v državi.

O Avstriji velja vse to, kar smo prav zdaj omenili, zato pa nikdar nij mogoče prezirati naravnih zakonov; ker nadalje nij mogoče odstraniti takih različnosti in nij mogoče preliti avtrijskih narodov, kakor stare zvonove in tope, zato je enakopravnost edina pomoč in v tem je nam treba iskati prave moči Avstrije.

Kedor noče v naši državi dejansko vpeljati v življenje tega načela, ta je vedoma ali nevedoma neprijatelj Avstriji, kajti pravičnost je prvi temelj vsake države. — „Justitia fundamentum regnorum“ bilo je geslo rajkega cesarja Franca, absolutnega, a vendar narodom pravičnega monarha in sedanji naš vladar je uže dvakrat poudarjal, da hoče pravico in mir mej avstrijskimi narodi.

To smo govorili v obéce, da dokažemo, da nobena pravična vlada se ne more odtegniti prepričanju, da v Avstriji je treba pred vsem zadovoljiti narode in še le potem se da vladati na dobrem trdnem temelju; to vse velja o Avstriji sploh; posebno naše spomenice pa je, da naslikamo krivice, ki se godé slovenskemu narodu v obéce in še posebe nam Slovencem, ki živimo v primorskih deželah, združeni z Italijani.

Slovenski narod je žalibože razkosan in prebiva v sedmih avstrijskih kronovinah. — To razkosanje močno zavira napredek tega sicer nadarjenega naroda; pri vsem tem pa se naš narod uže dalj časa po vseh pokrajinah, močno giblje in napenja vse sile, da ohrani svojo narodnost in postane narodno neodvisen; ta mali narod je ustvaril sè svojimi lastnimi silami, vkljub borbe, katera mu je jemala mnogo moči, še precejšnjo literaturo in jezik slovenski je uže zdaj tako razvit, da more v šolah in uradnih tekmovali sè vsakim drugim jezikom.

Gotovo pa je, da bi bil naš narod še bolj napredoval, ako bi užival vse svoje pravice in ako bi se bile uže vresničile prve točke slovenskega programa, namreč zedinjenje vseh slovenskih pokrajin v eno samo administrativno skupino (grupo). Akoprem pa se nij še uresničila ta najgorkejša želja ubogemu našemu narodu in morda se zdaj še več ne misli na izvedenje te točke našega programa, vendar pa naš narod ne bude nikoli odstopil od te svoje terjatve, katera se naslanja na naravno pravo, to je narodnosti pravo, katero je v tem stoletju povsod prodiralo sijajno, pa naslanja se tudi na korist naše države, katera bi imela potem najboljšo trdnjavo proti južnemu sovražniku. Prav zaradi tega pa mi primorski Slovenci, ki se čutimo v največi nevarnosti pred pogoltnostjo Avstrije sovražnikov, najskrenejše želimo, da bi se uže enkrat vresničila omenjena prva točka slovenskega programa.

Ravnokar smo izrekli, da Avstriji preti velika nevarnost tukaj na Jugu, kder prebiva v ogromni večini zvesti slovenski, delomice tudi hrvatski narod, in akoprem nočemo biti tožitelji in nočemo vlade posebno vpozarjati na obéce znane reči, vendar pa ne moremo prezirati tukaj onega elementa, ki tukaj na jugu pri vsaki priliki kaže svojo mržnjo do vsega, kar je avstrijsko, in kar je še žalostneje, to mržnjo kažejo celó

taki javni uradi in taka zastopstva, katerih udje so obljubili zvestobo do države in cesarja. — To vse je znano vsakemu, kedor se peča z javnostjo in se toraj ne da tajiti.

A ono stranko, ki je poprej vodila osodo Avstrije, vse to nij strašilo pred zvezo z onim nevarnim elementom v samo to svrhu, da Slovence in Hrvatve pritiska na zid. Nekoliko vedé, nekoliko nevedé — to skoro nij mogoče natanjéno razločiti — so to stranko hoté ali nehoté podpirali c. k. uradi, to je njih organi; kajti po vsej Avstriji velja je in še velja nemški jezik ko navadni uradni in ta se da saj s tem opravičiti, da je nemški jezik manj ali več mejsebojni jezik in tudi jezik osrednje vlade. A to nij razumljivo, kako je prišel italijanski jezik, ki je vendar le jezik zelo maloga števila avstrijskih podanikov, — tukaj na Primorskem do take veljave in take pravice, kakoršne nima v Cislajtaniji noben drug jezik, nego nemški? Jezik, katera govori še ne par sto tisoč prebivalcev v primorskih deželah, večinoma poitalijančenih Slovanov, jezik, v deželah, v katerih prebiva ogromna večina Slovencev in Hrvatov. — In večino teh Italijanov, kedo jih je ustvaril, ako ne poprejšnje vlade same, ki so tukaj Slovane primorale, da se izneverijo svojem jeziku, ako hočejo sploh kaj veljati v javnem življenju. Da, trditi moramo, da so uradi največ pripomogli k temu, da se je v teh deželah razširil element italijanski. Ni potreba toliko ozirati se nazaj; pred oči imamo lep izgled, kako dela zdaj ustavoverna, zdaj ekskluzivno velikonemška stranka, zvezo z največimi sovražniki Slovencev in Avstrije. — Nek ultra-italijanski list sam večkrat izjavlja misel in željo, naj se uže hitro povrne na krmilo poprejšnja ustavoverna stranka, in organ one nemške stranke pa od svoje strani očitno in mej vrstami podpira iz same hvaležnosti življenje italijanskega elementa na Primorskem, ker vidi, da z nemškim ne gre; prav ta organ tuk. Nemcem moléce odobrava rovarstvo, kajti nikoli nič ne sliši, nič ne vidi, kar se tukaj godi proti Avstriji, ampak po mogočnosti se pokriva nekatere čine, katere mora očitno grajati vsak pošten javni organ, ki se upira na lojalnost.

Slišati je posebno iz Istre mnogo žalostnih dogodov, tam delajo hote ali nehoté taki ljudje, ki jedo kruh države, za širjenje italijanskega mišljenja; mnogo takih ostaja popolnoma pasivnih, kadarkoli je treba poudarjati, da smo v Avstriji; zvesti Slovan po ureh in Istri redko kedaj najde podpore, pač pa mrženja do neznanosti. Sploh pa je tukaj v obéce znano in iz vsega razvidno, da se je poprejšnja ustavoverna stranka zvezala z vsakim še tako nevarnim elementom, da je taka zveza le služila v pritiskavno Slovanov. Naše društvo in politično društvo

PODLISTEK.

Jugova pripovedovanja.

(Podobe iz južno-slovenskih pokrajin.)
(Dalje.)

Poigraval sem se zlatimi kodri nedolžnih otročičev, ki so okolo mlatičev skakali in po nakopičeni slami kozolce preobračali. Poljubil sem zdaj jednega zdaj drugega in zopet k malu vse h krati na polna rudeča lica in veselil sem se z njimi njihove sreče.

„Nij mnogo, kar smo pridelali, slišal sem starega Bošnjaka, a Bogu hvala za to, s hvaležnim srcem bomo uživali, kar nam je poklonil. Toliko uže bode, da spečemo skorjico kruha in luk tudi lepo kaže!“

Pomagal sem jim, tako pripoveduje Jug dalje, ločiti zrnje od plev, ktere sem prav z lahkim trudom toliko na stran odpihal, da je kmetiču čisto zrnje ostalo. Videl sem, kako se mu je od veselja srca smijalo, ko je njegova zakonska družica sedla z ročnim mlinom v naročji in radovedni otročiči okolo nje, kakor piščeta okolo koklje in hitro mlati začela.

Mož pa je potegol zveplenko ob hlače in jo pokril s čepico, da mu moj dih plamena ne ugasí, in zanetil ogenj na kamenitej plošči, kjer je uže nekaj protja ležalo.

Otroci popuste mater in kričé in vrišéce ter donašajo plotja iz bližnje meje na ogenj, da je plamen visoko plapolal, kajti podpihoval sem ga na vso moč, srečne družine iz srca vesel.

Mati je namlela, in zmleto v prstenej posodi zamesila, zameseno zgnetla in opresno testo naredila. Skalnata plošča je bila kmalu razbeljena in oče vzame v roko oklešček in žrjavico razbrska na okroglo okolo plošče. Še nekaj drobnega oglja je ostalo, za kar bi bilo omelo dobro bilo. Ali kde ga na polji dobiš? Jaz sem puholno parkrat od zgoraj doli na šev na ploščo, in čista je bila, da bi bil smel meso na njej rezati.

Mati naredi iz testa majhne kupčke, in družega za drugim na razbeljeno ploščo položi. Šest sem jih naštel. Oče zopet žrjavico z okleščkom peki primakne in vseh oči so na pekoči se kruh obruene. Da ne bi stal brez dela, podpihujem zdaj od spred, zdaj od zad, zdaj od desne zdaj od leve žrjavico in z božjo in mojo pomočjo je bilo delo k malu dogotovljeno.

„Otroci, semkaj, hlebec doboste, prvi od Velike noči“ zakliče ljubeznjiva mati.

Otroci se zberó okoli poljskega ognjišča, počepajo in radostni in nestrpljivo pričakujejo.

„Mati — mož!“ vsklikne naj mlajši deček in se skrije materi v naročje.

Vseh oči so obruene proti meji, iz ktere so popred plotje pulili in na ogenj nosili otroci. Od tamkaj jezdi imeniten človek na čilem konji.

Prijezdi do srečne, a sedaj od strahu drhtajoče družine in konja ustavi:

„Pes kristjanski, zakaj mi nisi desetine dal? Ne veš li, da je čas uže minul?“

„Mogočni beg, milost, nijsem še vsega domu pospravil. Kadar bom gotov, takoj te hočem zadovoljiti.“

„Semkaj, zadre se zopet beg, in poljubi mi nogo, pes prokleti, naj poprej ti, potem tvoja stara in za vama vsa vaina zalega.“

„Ne, prosim ponižno, milostivi gospodine, jaz in moja družina poljubujemo le edino našega odrešenika. Kar zahtevaš, ne morem, ne smem storiti!“

„Semkaj, pravim! zagrmí Turčín, zavihiti svoj bič in oplazi od strahu trepetajočo ženo po obrazu, da se ji takoj kri ulije.“

Bošnjak zgrabi po kolu, zavihiti ga in zamahne z njim. Mesto jahača zadel je konja, ki je v divjem skoku zbežal.

Uboga žena se mi je smilila. Popiham jej na skelečo rano na vročem licu, pogladim, po-božam in poljubim nedolžne otročiče in dalje potegnem.

Bedenek.

Črtice iz mojega dnevnika.

(Spisuje Samorčič.)

Trobante pojó!
Dekleta podajajo belo roko.

Tako je bilo, ko me je prostovoljca leta 1859 gnalo na vojno nekaj notranjega, kateremu nagibu se ni bilo moč ustavljati, ču tudi sem bil še mlad in neizkušen.

Prvi dnevi, ko so me preoblekli, nijso bili, da bi rekel, prijetni. Ti prokleti „frabilligar“, pital me je kosmat star lovec, kateri je stiskal čik mej zobmi, kakor bi bil le ob njem živel: Postavi se, korajža velja, pa boš fajni soldat.

To se ve da, pokorščina me je osupnola, kajti priletniš od mene, smel me je karati, da mu še odgovoriti nisem smel. Poddesetnik je bil uže v časti, kaj pa še desetnik in višji lovec? ta dva sta bila še več, nego naš nekdanji okrajni sodnik Pajek v Loki, kateri je fante strigel, kakor ovce. Višji lovec sicer ni robenega ustrigel, ampak pri raportu je stotniku narisal vsacega, kedor je smolo imel, k raportu pozvan biti.

Jaz sem se dobro držal, kajti ponosen sem bil, da nosim orožje pa lepo lovsko obleko, klobuk pa tak, da mi je peresni šop vsega zakril.

Povelje pride, da imamo na Laško odrinoti, vrisk po vojašnici se je začel, tudi jaz sem bil navdušen videti lepo Italijo. Ker je bilo treba v 24. urah odrinoti, šel sem se poslavljat od mojih znanih, to se ve, da sem nekje ganjeno slovo jemal — kajti nikdar se nisva videla več. Popoldne je nas vlak odpeljal na Laško. Stala je poleg voza, ko je „luka matija“ tužno zabrlizgal, nje oči so bile kakor bi bil odprl knjigo, nje pogled je več v sebi imel nego vse besede, Z Bogom! — in drdrali smo čez močvirje mej petjem in ukanjem. V mojem vozu je bilo vse pijano, mene ni omamila pijača, zamišljen sem slonel v kotu, naslonjen na puško, katera je bila odslej moja ljubica.

„Soča“ potem „Sloga“ v Gorici, naši deželni in državni poslanci so uže večkrat protestovali proti takemu postopanju, večkrat so povzdignoli močno svoj glas in svarili pred tako Avstriji nevarno politiko, — vedno zastoj: vse prošnje zaradi veljave slovenskega jezika v urade in šole so razna ministerstva vračala na tukajšnje višje urade in ti so vedno sporočali na Dunaj; da to ni mogoče, da jezik ni razvit, da ni uradnikov, kateri bi ga razumeli i. t. d.; a ti gospodje poročevalci sami niso niti imeli pojma o jeziku, o katerem so si prilastili sodbo. Na vsak način pa to ni pravično, da mora narod trpeti zaradi gospodov, ki se dobro čutijo pri stari navadi in posebno žalostno je to, da tam, kjer se dela narodu pravica, pravična stvar ne more prodreti, s kratka: glas Slovanov bil je zadušeni, ker merodajni uradniki v teh držalavi sami menj ali več mrže na slovenščino in prezirajo vsako še tako nedolžno prizadevanje Slovencev in Hrvatov.

Na nasledkih tega žalostnega stanja mi primorski Slovenci in Hrvati še vedno trpimo, akoprem je sedanja večina državnega zbora, in tudi sedanja vlada pravičnim zahtevam narodov bolj poslušna in pripravljena pomagati, kdadar treba; — čuditi se moramo torej, da se ni tukej na Primorskem prav nič začelo delati v zmislu večine državnega zbora in sedanje vlade.

Naša deželna vlada se še vedno drži onih načel, katera so veljala pod poprejšnjim ministerstvom; še vedno se tukaj po oni strani ponemčuje brez vsacega uspeha, mej tem pa se pušča, da se širi nevarni element z največim uspehom: nas Slovane tukaj še vedno na zid pritiska ona izključljivo nemška stranka v zvezi z najzagriznejšimi Italijani; Avstriji nasprotni element se tukaj brez ovire mogočno šopiri in to z dobrim uspehom; naše sodnije v Trstu, Gorici in Istri še vedno zavračujejo slovenske tožbe in druge spise; sploh se slovenskim strankam na vse mogoče načine kaže, da v uradnih ni varno posluževati se slovenskega jezika; — ako se pa tu in tam slovenčina ali hrvaščina pripušča v urade, je to kaj nenavadnega, le bolj navidezna koncesija; a gorje tistemu uradniku, kateri bi po svoji dolžnosti slovenskim strankam svetoval, naj z uradi obnejuje v materinem jeziku, takega uradnika imenujejo panslavista in prej ali slej mora tak uradnik drago plačati svojo drznost. In vendar bi moral biti uradnik zvesti prijatelj narodu in ga še podučevati o pravicah in dolžnostih njegovih. —

(Dalje prih.)

Kaj je zelo krivo kmečkih rev in težav?

Iz Borovnice, 10. januarja.

Kaj nam bo početi, če se letine in kupčija ne obrnete na bolje? zdihuje in toži dan danes ubožni, v dolgove utapljaljoci se kmet. Ubogi kmet je zares v silnih stiskah, ker je zelo malo pridelal, pa mora mnogo plačevati brez ugovora: davek mora biti plačan in razne doklade in druga dajila tudi. An kako to, saj še nima ob čem živeti in beda in lakota če dalje huje gospodarite pod revno streho? — pa, ali so le slabe letine, slaba kupčija kriva, da se našemu kmetu tako trdo godi? Ne, gotovo ne! — Prav mnogokrat ga potlačijo njegova nemarnost, razvajenost in trmoglavost, ter ga pahne v nesrečo in revo. Če se naše kmetstvo samo še v skrajnem času ne zmodri ter ne krene na boljše pot, in če se razumnemu poduku v ljudske soli in od duhovenstva ne posreči, zboljšati mladi zarod in utrditi v njem zdrave kali navedenih njegovih. —

Kam se pelješ? sem se vpraševal, ti je treba nesti kožo na prodaj? Pa premagovalo je notranji glas: *V Italijo v Evropo raj.* Tema je bila po Notranjskem, zdelo se mi je, da me uleše luka matija v Plutonovo kraljestvo. Spal sem dolgo, kajti ko si oči pomanem, bil je lep dan; kje smo? prašam tovarišev? A mej tem se vlvk ustavi in slišim besedo: „Mestre“ in toliko krat „koša“, da sem mislil, je li tu tovarna za koše? Na Laškem smo, kde so pa tisti v rudečih košuljah? tovariši so jih imenovali „Karabaldi“; mislil sem, da bo treba puško nabiti, pa sem videl še druge vrste vojakov, toraj še nisimo pred „Plemontezarjem“, tako sem si mislil. Prvikrat sem jedel laški kruh in me našo na laškej zemlji; potem smo imeli počitek, kateri me ni posebno mikal, ker sem se v železniškem vozu naspal. Šel sem po mestu, na koncu njega mi pokaže star vojak Benedke tam dalec, vprašal sem ga, če je luža do mesta, kar mi je on pritrtil.

Drugi dan je trobec uže ob polu štirih zatrobil, treba je bilo vstati in ob štirih smo začeli korakati dalje na Plimontezarje. Ceste drže po več milij daleč naravnost, vedno se enakodaleč vidi, nikdar ni konca, da človeka uže pogled vtudi.

Zvečer smo prišli na postajo, bil sem naveden po številki v stanovanje h kmetu v istej vasi. Jedva sem se teško vojaške čizme premikal, puška mi je najbolj prosedala, rameni ste bile uže boleče, prašni smo bili, kakor mlinarji, jezik je bil suh, da bi bil lahko užigal klinčke na njem užigal. Zdaj stopimo v čedno kmečko hišo; ko smo prej številko ogledali, jaz ko poddesetnik še le v 19. letu, nategnem vse moči, da sem se ponosnega kazal, priletniši moj tovariš je

nosti, poštenja in marljivosti, — tudi boljše letine le malo pomagajo. Vem sicer, da moja pridiga ne koristi veliko, vendar mi vest ne daje miru, dolžnost me veže, da povem odkritosrečno svoje menjenje o tej zadevi. in to z edinim tem namenom, da kolikor mogoče zavrem trmasto butice na kmetih na pot poštenega življenja.

Naj bi vendar enkrat uže — mislim, da je čas — naši kmetje popustili ono večno pravdanje, izvirajoče iz zavisti, sovraštva, masčevanja, koje se ne boji nobenih sredstev v dosego nekrščanskih namenov, da, časi se krive prisage ne! To proklete pravdanje združeno z domačimi prepri, pretepi in poboji je strašno pogubonosno v svojih nastopkih; ono je gotovo še mnogo bolj krivo ubostva, nego slabe letine. —

Pri tukajšnej c. k. okr. sodnji sem imel večkrat priliko videti o dnevih, odločenih sodniškim obravnavam, da so bili vsi prostori bolj napolnjeni z ljudmi, nego kateri krat v nedeljah in praznikih farna cerkev pri velikej maši! Ako bi mi kdo očital, da sem pretremno gledal, moram mu odgovoriti, da imam še zdrave oči, i da me je iz teh zdravih oči srce bolelo, ko sem premišljal, v kake nadloge kmetje sami silijo i kako potem trpe njihove žene in otroci!

Če preudarimo, koliko tisoč in tisoč goldinarjev se potrosi samo za kolke (štemplje), koliko stanejo odvjetniki, kako drage so sodniške komisije, koliko pobirajo rubeži, cenitve in dražbe, in koliko takse od premoženj, prodanih na dražbah i, t. d. in če pristejemo k vsemu temu še zamude časa, ktere prizadevajo pravde trmastemu kmetu, ko mu doma delo zaostaja; koliko potrosi s pijančevanjem, ko hodi v pravnih opravkih v trg ali mesto, ter se tu ves dan, ali pa tudi po dva in tri dni potika iz krčme v sodnjo in iz sodnije v krčmo, doma pa hirajo žena in lačni, raztrgani otroci brez moke in soli; — če vse to jemljemo v račun ne glede na mnogo drugih, tu ne navedenih zrug in škod, ktere prizadeva nesrečno pravdanje, Bog ve, da spravimo skupaj v vsem okraju ogromno sveto, katera, da bi se porabila za nakup žita in drugega potrebnega živeža, lahko bi preživela vse leto celo občino našega okraja. Da! nepotrebno pravdanje naj preneha, pa bo tudi revščina potisnena v ožje meje.

Ko bi naši kmetje ta svet poslušali in se takrat, ko jih skušnjava moti, naj spominjali — kako lepo bi se jim odpirala ravna pot do boljših, srečnejših razmer! A, kakor poznam naše razmere, ni se še tega nadejati. Sedanji rod je, žalibog, preveč strupa pil iz večletne liberalne dobe, katera je posreduje okužila celo kmeta; zato bo treba v učiliščih, uradih in povsod ta strup odpravljati. Ko je grof Hohenwarth v državnem zboru interpeliral vlado, kaj misli ona storiti za kmeta, gotovo je imel na sreči tudi to, da se zatro napake, v ktere se sam pogreza po slabih podukih in pohujševanji od zgoraj, sicer ne bi stavil bil interpelacije vladi sploh, ampak posameznim ministrom.

Redki kmet, da zna še pošteno gospodariti in varovati svoje imetje. Skrbnost, marljivost, varčnost so če dalje redkeje lastnosti mej njimi; nasprotno pa rase pravdarska strast. Naš kmet si je privadil, da teka za vsako malenkost k sodnji: če se mu sosed le namrdne, uže ga zatoži; če se v jezi spomni, da je svojemu sosedu Bog ve kdaj in pri kakem delu pomagal, kaj mu vozil ali kaj tacega, tirja ga, in če neče plačati, toži: ne posmislil pa, da mej sosedji treba vzajemne pomoči in da roka roko umije; če mu sosed za dlan koso čez mejo zažene, ali kako stvar na njegov zid ali svet nasloni, koj je

umel laški, on je za me govoril. Gospodar nas je sprejel prijazno, na strani so stale tri lepe odrasle hčere, katerim smo se smilili, jaz sem se pa še bolj čvrstega delal, ko sem ugledal lepe obraze Rafaelove madone.

Ko smo odložili telečjake in remena, ki so nas toliko časa težila, seli smo k večerji. Tu sem prvikat jel dobro palento, stari tovariš pa jo je zval „meseng“, bila je bolja od one, katero so v naši „cegovnici“ Furlani kuhali. Pri večerji smo bili vse dobre volje, kajti gospodar je prinesel dve pinti vina, to je 4 litre. Prej pa sem vprašal sumljivo, zakaj nam tako gospodar streže, ker sem čul od starih vojakov, kako so bili večkrat zaudani. Ko mu naš tovariš to pove, prišlo so gospodarju solze v oči in tudi hčerke so šle druga za drugo za nekoliko časa od mize. Gospodar je povedal, da ima dva sina pri vojakih, in da nam za to streže, da bi tudi njegovim sinovom na ptujem postregli. To nam je bilo po volji in trčili smo na zdravje sinov.

Tudi hčerkam se je jezik odvezal, začele so povpraševati o naših okoliščinah, najbolj so se brigale za mene, ker sem še tako mlad bil, pa uže v vojno grem. Priletniši tovariš, ki je tolmačil, večkrat me je v zadrego spravil, ker je legal, da se je vse kadilo. Pravil jim je, da sem plemenitega stanu, da bom k malu oficir in mnogo enacih stvari. Slučajno me je prišel še drag prijatelj, lajterant, sin nekega generala, obiskat še tisti večer, kar je še bolj stvar potrdilo in zvali so me potem celo „conte“, stregli so nam, da je bilo veselje. Po večerji smo v kuhinji v kup ostali in čudno se mi je zdelo, da je prišlo toliko deklet in fantov in družih obiskavat to družino. (Dalje prih.)

napeta pravda zaradi motene posesti, pravda pri kateri se obliči *advokat in sluči — kmet* Zato pa slišimo vsako nedeljo, kako sodniški sluga po svoje upije: „Danes se bo kantiralo i. t. d. zato vidimo, kako se hiša za hišo „godi“, senožeti, njive sploh cela premoženja, ki so 1, 2, 3 in več tisoč goldinarjev cenjena, za vsak denar prodajo po javnej dražbi.

Zatorej kmetje! ne poslušajte pogubljivih nasvetov onih pijavk, ki vas zapeljujejo k pravdam ter vas uče mnogovrstnih zvijač s tem edinim namenom, da močijo okoli vas suha svoja grla in polnijo nenasičene želodce.

Premislite vendar, da zadošnje to, kar zapijete, s kakim nazovi — dohtorjem v enem samem dnevu, da se uboga družina doma preskrbi s potrebnim živežem za ves teden. Ogibajte se sleparskih pravdoslovcev, te nalezljive boleznj, kakor vrag kriza, ne hodite k sodnji brez prave potrebe, držite se marveč družine in kmetije — pa bode k malu bolje in niti slabe letine in kupčije ne bodo imele one pogubonosne moči, ktere imajo zdaj, ko so jim zveste zaveznice — vaša nemarnost, samoglavost in razvajenost. Treba tedaj, da take ljudi opominja vsak, komur je na srečo poboljšanje kmetišva in sreča ljudstva, da se slabe navade zatro. Amen! —

J. K.

Dopisi.

V Rojanu, 6. januarja.

(Magistrat i na novo imenovani učitelji za okolico. Njegovih poročevalcev odloki. Imenovanje).

Na novo imenovani učitelji morajo prisesti: takisto jim nalaga službeni zakon. Ali v prisesti se nahaja oblika, ki se glasi: G. učitelj ne bode nikdar nič pisal napram magistratne oblasti... itd. S prisego g. učit. potrdijo, da se bodo vedno tega držali, kar jim posiljena oblika zapoveduje.

Prašam, ali je tako postopanje v pravej razmeri s toliko hvalisovanim magistratovim liberalizmom?

Nikakor ne.

Pravi liberalizem ni v tem, da se osebi umna prostost krati i da se zapreza kakor nema živina.

Ali ni to jarem, ki do duše boli?

Čemu nakladati novih dušnih bremen? Naši osetje niso marali za nje, oni so sprevideli, da človek ni žival, ki se le po svojem nagibu sme ravnati, ampak neko višje bitje imejoče um in pamet ter „prosto“ voljo, in da ve soditi in razsojevati.

Glavni modrijan Aristotel pristeva človeka živali, ki jo imenuje „ζῷον πολιτικόν“.

Slavni modrijan Aristotel je visoko povzdignol človeka — gospoda nad vsej prirodi in latinski pesnik ni s tem zadovoljn, gre više in više — na Olimp, ter pravi: „Homo est imago Dei.“ Pravi liberalizem je tam, kjer je vsakom svobodno tolmačiti vse to, kar vidi, sliši, čuti in tipa — do obisti, do jedrn, rekoč: Kamor vsakdo sme svobodno po zdravej pameti, po najkrajšej poti priti do spoznanja prave resnice.

Ako je to v državi dovoljeno po ustavi vsakemu, zakaj pa ni pod magistratom službojočim učiteljem?

Vsaka stranka do zdaj se je pred volitvami hlinila liberalno — ali dospevši na krmilo — gledala je le na to — kako bi druge strahovala. Itadi tega se pri nas tako godi.

V slovenskej okolici ni ga učitelja, da bi kaj napisal za slovenski list; boji se vsak za kruh — prisega ga veže, ali bolje: ona nepotrebna oklika.

Oni so primorani se sukati po strunah od zgoraj; ako bi drugače postopali — za magistratovim liberalizmom bi koj nastopila doba terorizma in ta bi bil vsega gorjesa — največje gorje. Še se spominjamo, kako so bili nekateri narodnjaki preganjani in nazadnje izobčeni. Okolica ima svoj martirologij in svoj Berezov. Vsak trezno misleči na prvi hip zapazi, da pravi liberalizem in straho — vlada sta si nasprotna elementa, kakor Neron in sv. vera.

Poslednji pri nas vlada. Abotno je tedaj, ako drugi, ki z nami ne žive, verujejo, da mi se ravnamo po izgledu — svobodni, da po vsej Evropi ne tako: kakor nekateri listi iz tujine, ki naši razmer ne poznajo, po širem svetu trosijo. Okoličani poznamo le po imenu svobodo; kaj je prav za prav v dejanji — to je nam neznanica. Novo imenovani učitelj dobi od poročevalca za šolske stvari neko pregledno polo, na kateri dobiva se rubrika s tole opazko:

Ali je gosp. učitelj s katero magistratovo osebo v sorodstvu — ali vsaj s katero znan? Ako je v sorodu, ali znan — mora predel napolniti z imeni in pridevki svojih patronov.

Kaj se iz tega sprevidi?

Magistrat bi učiteljske službe po okolici rad odajal le takim iz med svojih klientov.

Ali klienti ne marajo za take službe po okolici; niso jim dosti mastne — vedo si bolj pridobiti v mestu; ali celo na golobnjaku. Le kakova učiteljska „frajlica“ pokuka v okolico.

Ako bi gospoda tako ne mislila — čemu omenjenega predala v „pregledni poli“? *

*) Sorodstva je treba omenjati tudi v prošnjah za državne službe, a to ima dober namen, ker sorodniki ne smejo služiti v enem in istem uredu, ako drug drugega kontrolira, ali mu je načelnik, posebno pri deurnicah se strogo pazi na to. (Uredn.)

In tako vse druge službe oddajajo le svojim, „e chi non ha voce in coro“ mora tčitati za vrati.

Kam sega njih predrznost!

Po toliko mesecih so vendar pogodili se in imenovali okrajnim glavarjem za Prosek nekega g. Kajscheka oficjala pri mestnem popisovalnem uradu. Zopet enega iz sebe. Čudo, da omenjeni g. uradnik se ne podpisuje „à la Dante“ „Chaishegg“!

Kamor morejo se svojimi praznote maše!

To je prežalostno stanje!

Odlok g. nekdanjega poročevalca za šolske stvari dr P. namenjen učiteljem orgljavcem, se je glasil: Učitelji ne smejo podučevati mladino pesmami političnega značaja. Le cerkveno petje jim je dovoljeno.

Tako jim se je grozil dr. P.

Kako si je doktor sam muho iz nosa zbil! Prav on je toliko delal, da se učitelj od cerkve loči; nazadnje „radi importiranega“ slovenizma mu je dovolj gojiti cerkveno petje prav od njega in vse to radi politike.

Dragi doktoriče še tega ni vedel, da kar je prepovedano, človeku najbolje diši.

In sam hotel se ogniti Scylle, trčil je ob Charybdo.

Habent sua fata etiam assessores.

V Rojanu, 14. januarja 1881.

Druga štev. „Edinosti“ t. l. mej domačimi stvarmi našteva države, ki imajo svoje konzule v Trstu.

Mej temi je prezrla enega, kojega opraviteljstvo se je pričelo s tekočim letom. Tudi zedinjene južno-ameriške ljudovlado-države imajo konzula.

Te države splošnim imenom zvane „Kolumbija“; po slavnem odkritelju Amerike.

Prav te dežele se tudi zovejo „Nova Granada“ po imenitnem južno-spanskem kraljestvu. Kolumbija s Panamo meri 13.313 miriam. in broji 3¹/₂ prebivalcev. Kolumbija s Panamo je zavezna država; ki mejite na srednjem ameriškem medmorju. Devet držav broji Kolumbija v zavezni ligi. Glavno mesto je Bogota, ki je zelo potresom podvrženo in stoji na 2630 mtr. visoki planoti.

V Panami slavni francoski inženir „Lesseps“ s prekopom zedini karajbiško morje s velikim oceanom, in tako zelo skrajša pot ladijam okoli Horn-nosa na Avstralijo in Azijo.

Mej Aspinwaltom na jugu honduraškega zaliva in mesto Panamo na tihem morju drdra železnica in v kratkem bodo med Amerikama ladje plavale.

Lani se je govorilo, da celo Japan namerjava osnovati konzulat v Trstu.

Tako tudi Kitajsko. Mogoče, da se to zgodi še v tem letu, ko bode treba novo trgovinsko pogodbo z obema državama sklenoti.

V Rodiku, 13. januarja 1881.

Poslušajte! Čital sem minoli mesec v prečenjem listu „Edinosti“ št. 52, da so v Brezovici cerkvena opravila zelo zanemarjena, kar se mi je skoraj neverjetno zdelo, pa hotel sem se o tem sam prepričati in šel na novega leta dan v Brezovico k sv. maši.

Bilo nas je tam pri slovesni sv. maši veliko zbranih in pričakovali smo, kakor je na novega leta dan sploh po vseh krščanskih cerkvah navada, slovesne sv. maše, potem pa „Te Deum laudamus“ ali zahvaljne pesmi, a žali Bog, sv. maša se je dovršila, zahvaljne pesmi pa ni bilo. Vai pričujoči smo z glavami majali in žalostni od sv. maše šli.

Da je pa v Brezovski cerkvi tudi petje zanemarjeno, ni se nič kaj čuditi; ko je sedanji č. g. začasni župnik v Brezovico prišel, takrat je bil tam lep zbor izvrstnih — pevcev, pa zaradi njegove lahkomiselnosti so odstopili vsi pevci in ostale ste le dve neizurjeni dekleti, od katerih se nič posebnega zahtevati ne more.

Nabrežini, 10. januarja.

Prerčmo me veseli dopis iz Komna v I. štev. letošnjega lista cenjene Soče, v katerem gospod dopisnik Š. prelepe zasluge pokojnega c. k. sodniškega pristava dr. Ivana Kodernaca našteva. Bodi mu zemljica lahka! —

Dovolite, gospod urednik tudi meni malo prostorečka v Vašem cenjenem listu, omeniti imam o priljubljenem okrajnem glavarji, gospodu Vekoslavu vitezu Bosicio, o katerem se je tudi Soča prilično pohvalno izrazila. Ovi gospod glavar si je se svojo nepristranostjo, pravičnostjo, dobrohotnostjo in ljubeznijo večino občinstva našega okraja naklonil.

Naše vrol starešinstvo je v svojej rednej seji dne 31. pr. m. izborne lastnosti gospoda glavarja pretresovalo ter mu v priznanje raznih zaslug soglasno častno občanstvo podelilo. Res lep dokaz hvaležnosti! — Gospod glavar se je zahvalil v domačem jeziku za skazano čast po brzojavu ter izrekel željo, naj občina vrlo napreduje i naj raste nje blagostanje.

Z Dunaja, 9. januarja.

(Zemljiško prašanje. Liberalen krik. Tako imenovani kmetisk zbor v Langenlois. Židovske laži o Poljaci.)

Komur se ne smili živali, temu se tudi človek ne.

Dne 19. decembra m. l. je praznovalo „društvo v varstvo živali“ pod predsedništvom pl. gospe Burton, grofinje Arundell svojo tretjo letno slovesnost.

Pri tej svečanosti so se razdelila mnoga darila mej tiste, ki so s živali posebno usmiljeno, človeško ravnali.

Te slovesnosti, ki se je vršila v veliki dvorani mestnega gledališča (sala del Ridotto) v Trstu, vdeležilo se je več tisoč ljudi, mnogo iz najodličnejših družin, vladni in občinski zastopniki, stanovniki angleške naselbine, tuji konzuli in velika množica okolčanov.

Pri nastopu vladnega zastopnika pl. grofa Mosta, kateri nadomeščuje Njeg. Vзвишенost namestnika, odpotujočega v najnujnih opravilih v Beč, zaigra glasba Jelačićevega polka ljudsko pesem. Dvorana je bila z narodnimi zastavami odičena.

Tu se je razdelilo mej kočijaže, kmete in druge navzoče okoli 2000 forintov, ki so bili došli pl. grofinji iz Angleškega.

Obdarjencev v denarju je bilo 83 iz Trsta in okolice; 22 pa iz raznih drugih mest kakor n. pr.: Iz Istre, Dalmacije, Goriskega in Italije. Obdarjeni so bili tudi nekateri vozniki iz bližnjih kamenolomov in več vrednih mesarskih in konjederskih hlapcev; sploh le tisti, ki so s živali vedno človeško ravnali.

Zategadel se sme tudi ona slovesnost po pravici imenovati prava zmaga na polju človeškega blagočutja.

Po dokončanem predsednikovem govoru, s katerim se je bila slovesnost pričela, poprime besedo grofinja Arundell-Burton, predsednica društva.

Pl. gospa sporoča o dosedanjem napredku društva, kakor tudi o njegovih napakah i pomanjkljivostih. Konečno prosi od vlade posebnih postav v varstvo mučenih živali.

Po dokončanem tri četrt ure trajajočem govoru, katerega je zbrana množica pazno poslušala, razdelila je grofinja Arundell-Burton darila, diplome in druga odlikovanja.

Nje govor se tako le glasi:

Slavna Gospoda!

Iz dna srca vas pozdravjam, zahvaljevač se vam za prijateljsko in mnogobrojno vdeležitev naše tretje slovesnosti.

Vaša navzočnost mi je porok, da vas stvar zanimiva in da hočete blagovoljno poslušati moje sporočilo o dosedanjem delovanju našega društva.

Ne strašimo se in ne obupajmo, če tudi naše podvzete počasi napreduje, kajti ono je res težavno in velikansko. Našim 272 društvom, ki so po vsem svetu raztresena, stoji na čelu angleško ustanovno društvo. Vsa ta društva so v vzajemni zvezi mej seboj in v njih delokrog spadajo: omikani in neomikani kraji. — Mi vemo, da se ljudsko mišljenje ne da čez noč spreobrniti, zategadel se moramo res čuditi našemu dosedanjem napredku. Z velikim veseljem moram pozdraviti tudi spremembo tržaškega občinstva, katero se našemu mišljenju čim dalje bolj bliža. — Z nami so vsi blagočuteči prebivalci našega mesta; zoper nas je le mala peščica obrekovalcev, ki bi radi našemu podvzetju škodovali. Toda to se jim ne posesti, uničili ste delo njih hudobnih jezikov, ker ste se tako mnogobrojno denašnje slovesnosti vdeležili.

Pokazali ste jim, da imate um in sree na pravem mestu. Jaz pa, ki imam čast takemu ljudstvu govoriti, ponosna sem na take poslušalce. Ne morem vam dopovedati, kako me veselje krog mojih vestih prijateljev, ki me obdaja in to, da morem tiste obdariti, ki so moja načela natanko izpolnili — pomislite pa, da je le-ta trenutek, kojega zdaj uživam, tudi edini vsega leta, odškodnina mnogim skrbem, težavam in neprijetnostim. — Podajem vam nekoliko dokazov.

Večkrat moram v svojo žalost gledati, da ljudje mojega dela ali ne morejo ali pa nočejo umeti. Oh, da bi bila vsaj slovensčina, italijansčina in nemščina v govoru in pismu zmožna, koliko lahkajša bi bila moja naloga, kako uspešno bi mogla vsacemu v svojem domačem jeziku resnico oznanjati in širiti; oh! koliko bi mi lahko pripomogli tudi ljudski učitelji in duhovniki. Večkrat sem uže zapazila mej celo vrsto brunov tam pa tu dvojico lepo rejenih konj, kar mi je bilo gotovo znamenje, da so v dobrih rokah, na to pričnem z kočijažem kratek pogovor, rekoč: „Ste se li oglašili za

kako darilo?“ „Ne, gospa.“ „I zakaj pa ne?“ Ni odgovora. „Ali niste naznanili komisiji, ki deli darila, svojega imena?“ „Ne!“ „Kako je to?“ „Ne vem.“ — Ali se ne spominjate mojega oznanila, katero sem bila priobčila v ljudskem listu koncem meseca maja prošle vas: oglasite se pri darilni komisiji? — Gospa! mi ne čitamo časnikov in če jih kedo, pa jim nič ne veruje.

Ste li slišali odgovor, kaj mi je na to storiti? Hočem li jaz ko ženska po hlevih hoditi, da zvem resnico? Kako hočete, da se vam pomaga, ko rane zakrivate? — S tem delate meni krivico in sami sebi škodo, ker jaz želim le vrednim darila podariti! — Ste li vi morda tako premožni, da vam za 20 forintov ni mar, odgovorite?

Nepretrganja molčanje, v tla pobešene oči in očitna nevolja in obrazu, to je edini odgovor na moja prašanja — na to se vendar nekdo oglasi in pravi: Čujte, gospa! vam hočem jaz stvar nepristransko pojasniti.

Kočijaži so sploh te misli, da dobri in sramežljivi nikdar nič ne dosežejo, mej tem ko slabi, ker so tudi bolj nadležni, dobé kar hočejo. — Revež tisti, ki nema pri magistratu „kakšnega strica ali pa drugega mogočnega, vrne se, naj se oglasi ali ne, vedno le s praznimi rokami. — Jaz sem gospodar moje živine in to je moja korist, če z njo lepo ravnam, čemu toraj še drugo plačilo? — A vse drugo je pri takih ljudeh, ki imajo tujo živino v rokah, kakor namreč: kočijaži in vozniki — Te naj bi obdarili, da bi s živino lepše ravnali, nego so do zdaj.“

Da je tako govorjenje neopravičeno, temu pritrđi vsak, kdor me pozna, bodi si prijatelj ali neprijatelj; to trdim, ker resnico ljubim, kajti moja vrata so vsacemu odprta in zagotavljam vas z svojo častno besedo: ubožstvo in revščina mojega sočloveka, njegovo usmiljenje do dece in živali imajo do mene vedno prost vhod — Jaz mislim, da ni blažjega čuta in veselja na svetu, nego lačne sititi, žejne pojiti, reveže oblačiti in jih mraza, lakote in žeje varovati. Pri vsem tem pa moram in hočem na to paziti, da me kdo ne prekane, kakor se mi je to uže večkrat zgodilo.

Kakor se je pozneje pokazalo, bili smo v našem prvem zboru prevarjeni od ene in v drugem tudi od druge osebe, katera je k malu po prijatem darilu konja oslepila in služi sedaj pri družbi „Tramway“. Take napake so se tam pa tu pripetile, a vsi drugi obdarjenci so bili vredni daril. Upam pa, da v prihodnjic bode to celo nemogoče, kajti mi imamo dve komisiji, ki bosti preiskovali ali je prosilec darila res vreden ali ne. — Iz vsega tega se lahko dalje sklepa: manjšina je dobra, večina slaba.

Tedaj dobre, žali Bog, čestokrat slaba večina strahuje, od tod tako pičlo prašanje po naših darilih. Zraven tega pa je morda kak neprijatelj našemu početju kočijažem glave razbelil, drugače se njih postopanje ne more lahko tolmačiti, razven ako pričakujejo, da bi naše komisije po hlevih hodile ter same preiskovale, kje je red in kje nored, kedo je vreden našega darila in kedo ne. — Toda tako postopanje bi bilo malo zanesljivo in mi ne bi prišli k spoznanju resnice, katera je pred vsem naše načelo, kajti na ta način bi se marsikateri potrudil in hlev za časa komisije v redu imel samo, da se mu da 25 forintov. — Potem bi pa zopet vse zanemaril in ako bi se naša komisija čez en mesec k njemu vrnola, morala bi ga s 25 gld. kaznovati, ako bi imela moč. To bi bilo tedaj le hinavstvo in prevara, — to pa jaz iz sree sovražim. Če uže kaj delam, mora biti moje delo pravo, dobro, bodisi v zasebnem ali pa javnem življenju, ali nič ne delam.

Z veseljem toraj poslušam vsako pritožbo, ker iz njih se človek mnogo nauči. — Tako na pr. mi je nekdo očital, rekoč: Nekaterim daste po 25 forintov, drugim pa nič, kakor ne bi bilo nobenega vrednega več na svetu. Ta opazka se mi je jako opravičena zdela, kar sem tudi z dejanjem potrdila. — Napravila sem namreč s privoljenjem naše komisije več daril v manjših zneskih s prav tisto svoto. Pridržala sem si samo nekoliko sto forintov, da mi bode mogoče na mestu obdariti take osebe, ki se do živali na cesti skažejo s kakim blagim činom.

Ker sem zapazila, da se imetnikov živahij ne oglašajo toliko, kakor prvi dve leti (uzroki so le njim znani), zato sem sklenola na ta način ostali denar v druge blagodejne namene obračati. Namerjavam namreč vzeti na obresti hlev, kjer bi dobile gotovo pribežališče vse zapuščene živali bodisi: konji, voli, osli, psi in mačke.

S časom upam dobiti temu primerin kraj in dovoljenje sezidati podstrešja za človeka, konja in voz, — kakor moja rojakinja baronesa Burdet Coutts v Londonu. — Tu omenjam za to le: V Londonu se je ustanovilo društvo, kakor mi to pismo naznanja, v katero se sprejme vsak izven pijancev in proklinjancev — in živino — mučiteljev. — Vsak ud lahko ukaže v društvenih sobah kozarec pive, kos kruha, sira, tobaka za pušenje in novin v dobro zakurjeni sobani. — Tudi pri nas bi bilo jako potrebno napraviti malo podstrešje pred veliko vojašnico, kjer bi našli zaželeno

podstrešje ubogi Čiči, kmetje in njih živina, ki so noč in dan, po leti in pozimi vsem vremenskim neugodnostim nazpostavljeni.

V Trstu živi mnogo ljudi, ki imajo blago sree, ki prav tako čutijo, kakor jaz — mnogokrat mi kedo pripoveduje, danes sem videl grd, nečloveški prizor, skoraj sem omedlel. Ne morem gledati takega trpinčenja uboge živine — verujte mi, v solzah sem se vas spominjal. Kako številko pa je imel oni surovež? Tega se res ne spominjam več. Ali niste tega naznanili kateremu stražniku?

Nisem — ker bil sem tako razvnet, da mi to še na pamet ni prišlo.

Zakaj pa niste prišli k meni ali pa bi mi bili to vsaj pismeno naznanili? — Ne vem.

Jasno je iz tega, da množica čuti prav to, kar jaz, in je blagočuteča, toda poguma nema vselej. — Zategadel vas prosim to-le:

Kadar zopet enake grozovitosti in napake zapazite, ne jokajte, ne gubite poguma.

Zapomnite si možovo številko, pokličite stražnika, zabilježite si tudi njegov broj in naznanite to gospodu Chinchelli, ulica sv. Miklavža, številka 15 A v III. nadstropji. — Vse potrebno potem on stori.

Jaz se ne bojim, če si tudi sovražnikov na vrat nakopljem.

Prašam vas toraj: Ali vam ni ljubše sovražstvo, nego prijateljstvo takega človeka, kateri z nedolžno in koristno živino, katera je vsa v njegovej moči in ne more ni govoriti ni zagovarjati se, nečloveško, surovo ravna. — Bog me varuj takega prijateljstva!

Tak človek utegne biti v očeh svojega močnejšega sočloveka jako ljubeznjiv, ali prašam vas, kaj je on pred odvezanim buldogom (psom) ali pa pred divjim bikom v svetej prostosti amerikaliskih planjav? Reva, mehkužnež, kateri je le takrat grozovit, kadar se kazni ne boji. — V teh slučajih malo „upam“ in nič ne „prosim“, ali nevredna bi bila, da me zemlja nosi, ako bi se bala spolnjevati svoje dolžnosti iz strahu pred sovražniki, nič mi ni mari, naj me še tako smesijo.

Zdaj pa k predmetu. Mnogo vam imam povedati, kar vas bode veselilo, pa tudi žalilo; toda ne norčujte se z menoj in tudi ne živčajte mi, kakor mi je bil nekdo pretel.

Ali tega se ne bojim in posebno v Trstu ne, v tako omiknem mestu, katero je povsod v prvi vrsti, kder gre za napredek in omiko.

Tedaj vas prašam, ali bi ne mogli razrušiti stare navade v korist dobrej reči — ?

Denašnji konjederec je postal dober človek. Lansko zimo sem ga bila dvakrat na njegovem domu obiskala. Tu sem našla uboge pse na golih tleh v temni luknji, brez živeža in pijače. Pes, ki je bil hudo bolan, ležal je v mrzli železni kebi privezan, in vsem vremenskim neugodam predan. — Vse je bilo posilno, ostudno, kraj i njegovi prebivalci — Nehote bi se moralo vsklikniti z pesnikom Dante-jem: „Lasciate ogni speranza voi ch'entrate“. Pozneje sem večkrat obiskala oni nesrečni kraj, kateri je moje dušo z grozo in gnjusom napolnil. — Vedno sem se bala videti zopet ostudni prizor prvega mojega obiskovanja. — Preskrbela sem mnogo slame in dva škafa dobre juhe z drobom in kruhom.

Ali mislite si moje veselje! Ves kraj sem našla osnažen in v najlepšem redu. Konjederec in njegovi podložniki so bili vsi pošteni in prijazni. — Stara železna kletka ni bila več v rabi — z bolnim psom, na katerega sem tudi sedaj tu naletela, ravnalo se je prav lepo — zdravih psov je bilo nekoliko na prostem, nekoliko pa v lepo razsvetljeni sobani, kjer je bilo obilo čiste in zdrave vode, da niso žeje trpeli.

Verujte mi, vse te živali so bile tako zadovoljne, da nobena se ubegniti ni skušala.

Bili so jedva pojeli, ko jim podam seboj prineseno jed. — Hitro se je pokazalo, da so siti, kajti bili so jako izbirčni in le kak kosček drobovine so povžili. — Tudi hlev za konje je bil v lepem redu, odkar so se odpustili tisti hlapci, kateri so s živali grdo ravnali. — Zdaj je toraj vse drugače in to le vsled vestnega ravnanja in nadzorovanja samega konjedereca.

Ne čudite se toraj, ako podarim tudi njemu malo darilo in njegovim trem hlapcem po 10 forintov vsacemu.

Morda poreče kedo izmeji vas: „Čudno, tudi konjederec daje darilo!“ Temu odgovarjam tako-le: Meni se dozdeva konjederečeva naloga jako težavna in važna, kajti skoz njegove roke gre vsako leto na stotine živalij, koje on lahko muči in trpinči, kakor se mu poljubi, saj ga nikdo ne sliši in ne vidi. — Ali ni toraj darila vreden tak človek, kateri ima popolno prostost dobro ali slabo delati? Da! gospoda moja, takega človeka, kateri je tudi vsled svojih stanovskih dolžnostij ljudstvu pristuden, moramo na vso moč podpirati. — Stejem si v svojo dolžnost vse, kar sem pri njem hvalevrednega videla, tukaj javno s pohvalo omeniti, z gorečo željo, naj bi on in njegovi podložniki tudi v prihodnjem letu blago delo nadaljevali.

Če bode moja prošnja uslišana, dati mu hočem drugo leto veliko darilo in njegovim podložnikom pa vsacemu eno majhno.

Tu moram omeniti dveh stvari, katere ga v spolnovanji svojih dolžnostij hudo ovirajo.

— Slama je predraga, njegova sredstva pa pičla; zategadel morajo psi po zimi veliko mraza trpeti, kajti videla sem, s kakimi dobrodejimi čutili so legli, ko sem jim jaz moje slame nastljala. Če ima tedaj kedo stare slame, naj mi blagovolji to z listnico naznaniti, vse drugo jaz storim.

Druga stvar 'so pa stare pritožbe gledé načina ostudnega pasjega lova po mestu, način, ki po pravici žali ljudski čut; toda dokler se mu ne pokaže drugo, boljše poti, on tega ni kriv; — tedaj ga po krivici ljudstvo sovraži.

Angleški policijski agenti vabijo take pse na prav lep način k sebi, denejo jim pas z verižico krog vratu, ter jih brez hrupa in trpinčenja odpeljejo na določeni kraj, dobivajo po 50 novičev od dobre roke.

V taka pribežališča se sprejemajo le izstradani, hromi, preganjani in izgubljeni psi, da se po tej poti varujejo surovega mučenja nekaterih paglavcev.

Angleži jim ne nadevajo nagobénice, ker te provzročujejo steklino, posebno poleti, ko imajo psi največo potrebo prosto sopsti in piti. Kaj mislite, ali ne bi bile v ta namen boljše dolge močne usnjate rokavice, ali pa tenka jopica iz jekla? Tako bi se lahko vsi psi lovili, izven velikih čiških psov.

Znano je, kako psi konjedereca uže od daleč volhajo, ter pred njim beže in ljudstvo to videč njih sočutno spominja na nevarnost, ki jim preti, ter pospešuje njih beg. — Pred osmimi leti, ko sem bila prišla prvokrat v Trst in o konjederec in njegovem vozu se pojma nisem imela, sedim nečega dne na ulici v svojej kočiji z odprtimi vrati. — Tu sine kakor blisk iz néba nepoznan pes v mojo kočijo ter se pod mojo obleko skrjuje. —

Čudno! Ali vendar nisem upila: Stekli pes! Glej uže stoji pred vrati moje kočije osoren posilen mož, rekoč: Le tu noter je uskočil prav zdaj pes, kjer mora biti skrit!

Uboga živalca se je tresla kakor šibica stiskajoč se med moje noge, kakor hi hotela reči: Ne dajte me v roke onemu grozovitnežu.

Tačas sem italijansčine malo umela, a rekla sem prav jezno kakor sem mogla: Kako ste se predrznoli iskati svojih psov v kočiji angleškega poslanca? Na to silno zaloputne oni surovež vrata moje kočije in otide — Jaz pa velim kočijažo: „Na dom!“ Doma sem obdržala ubogo živalca, katera mi je iz hvaležnosti noge poljubljala, in potem jo izročila dobrim rokam —

Tudi mestno klanico sem našla jako snažno in v najlepšem redu, kar me je z veseljem napolnilo —

Pogrešala sem samo silno potrebnega podstrešja za drobnico, — katera mora cele noči pod milim nebom ob dežju, snogu in burji na golih trdih tleh prebiti. To bi se dalo z 1200 ali 1500 gld. napraviti. Smemo li mi toraj tolike dobrote od našega municipija pričakovati? Upajmo! Če pa bode naše upanje goljufivo, tedaj hočem jaz po naboru milodarov ta namen doseči. —

Klanica na Opčinah pa je taka, da se človeku gujusi — Grda luknja, brez odtoka, kder se kri poleti, ko vode primanjkuje, širi, gnjuje in kuži čisti in naj zdravjši zrak naše okolice. Trst bode prav raj, ko dobi vodo iz Reke.

Moj poklon društvu „Tramway“ in njegovej res čudovanju vrednej trgovske upravi: vse je po najboljših ekonomičnih in metodičnih principih vrejeno, znamenje prave trgovinske izurjenosti.

Hlevi so prav čedni, v njih ne pogrešam drugega, nego dobre dvojice nadzornikov, ki bi morali biti: Nemei ali Ogri, namesto sedanjih trgovcev — sploh taki možje, kateri so, rekla bi, mej konji zrastle, kateri natanko poznajo in vedó: kedaj in koliko krme in pijače se mora konju dati; kedaj in koliko časa ga pri delu rabiti. Takih nadzornikov, žalibog, društvo „Tramway“ do zdaj še nema v vsem svojem mnogobrojnem osebju, kateremu bi jaz rajši mašine (stroje) v roke dala, nego konje. —

Le enkrat na dan menjajo konje, kateri vozijo teške, z ljudmi napolnjene vozove od 6. ure zjutraj do poludne, in popoldne do 6. ure zvečer. —

Na ta način moša vsak konj namesto tri in tri, po 6. ur zaporedoma voziti, kar je preveč. —

S konji smo dobro preskrbeni, pravi društvo, a jaz tega ne morem verjeti in obžalujem, da mora 250 konj za 500 delati, to je tudi preveč. — Najmi bode toraj dovoljeno, nekatero napake društva „Tramway“ pojasniti in to s posebnim ozirom na njegovo zgoraj omenjeno trditve. — Društvo „Tramway“ ima premalo konj in preveč osebja. — Mnogo tega osebja ima veliko surovih činov na svoji vesti, katerih pa nočem tu imenovati, ker bi jim utegnolo škodovati posebno, ako bi bilo društvo bolj vestno in ne jemalo takih ljudi v svojo službo, kateri so živali surovo, neusmiljeno ravnajo. V srve me boli, ko vidim malega konja z preobloženim težkim vozom. Tudi ne morem trpeti onih kondukerjev, kateri konja pošilao gonijo, dražijo, pri odhodu z bičem tepó, tako, da morajo na polzem tlaku pasti. —

Vsaj na postajah bi se moral tlak kakih 7-8 čevljev dobro nasekati, da se konju ne spolzne in pri odhodu nogo lahko vpre. Mašina, s katero konjem krmo drobé, ni dosti prida,

ker ona iztiska najboljše tvarine, katere se potem zgrabé in ostane le trda, pusta skorja sočnate vsebine.

Dobra krma je drobno rezana slama, katerej pravijo po arabsko: Tibn. — Enako izvrstna piša je nedvomljivo tudi zdrobljeni sirki, kar pa ne zadoščuje konju, posebno če mora teško delati. Dozdeva se mi, kakor bi društvu sena primanjkovalo. — Njegovi konji dobivajo po 6 kilov ovsca, 3 sirka, 2 $\frac{1}{2}$ rezanice in 7 sena. Dajati pa bi se jim moralo po 28 funtov sena od večera do jutra, potem 8 funtov ovsca v štirih obrokih in od meseca oktobra do maja po dva bokala zmečkanega boba, posebno starim in v gradem vremenu s teškim delom obloženim konjem. Naši konji na Angleskem, kateri vozijo „Omnibus“, dobivajo po 40 funtov v toku 24. ur t. j. 8 funtov ovsca, 2 bokala zmečkanega boba in 3 funte rezanice. —

Društvena služba je po mestu pravilno razvita, le tisti konji, ki vozijo izven mesta, nič kaj mi ne dopadajo. Zares bi teh rada nekoliko kupila. Društveni konji so vsi dobro podkovani. — Vsi konji, kar jih je v Trstu, so dobre živalce, porednih sem le malo videla. — Tedaj strani z biči!

Obhodila sem tudi vse kamenolome. Tu morem s posebno pohvalo omeniti gospoda Busič-a, očeta i sina ter podvzetnike v De Rin-ovih kamenolomih, ko izvrstne blagodušne ljudi, ki se živino prav lepo ravna. — Sploh sem našla pri njih vse v najlepšem redu in želim, da bi jih vsi drugi podvzetniki za izgled vzeli in se po njih dejanjih ravnali. — Opombe vredno je posebno to, kar mi je gospod Busič pred nekimi dnevi sam omenil, rekoč:

Jaz imam pri živalih mnogo izkušnje, brez ozira na miloščutje, moram priznati, da bi ne bilo ekonomično, ako bi dajal živini manj piče, nego je potrebuje, to bi bila prava pregreha zoper lastno blagostanje, to bi bilo, kakor, da bi kedo lastne denarje v blato metal. —

Grde kletvine in surovo ravnanje z nedolžnimi živali se hvala Bogu ne ponavlja več tako pogostoma, kakor v prejšnjih letih, njih stanje se je zboljšalo, kar me z radostjo navdaja. —

Letos moram prvi krat našej policiji srčno svojo zahvalo izreči, višjim in podložnim, za nje dobroto in podporo, katere nam je pri našem težavnem delu silno potreba, kakor tudi za nje mnogobrojno vdeležitev pri naših letošnjih sejah. — Tako zjedinjeno sodelovanje oblastnij je naše veselje, prava sreča našemu delu, katero ima tudi v Londonu in Beču mnogo krepkih podpornikov in imenitnih zagovornikov.

Zali me pa to, kar slišim o Jankinu, kjer se neki konji tako pretepajo, da niso več konjem podobni. —

Tudi v Trziću (Monfalcone) delajo z njimi prav grdo: posebno tamošnji lekarničar, kateri je svojega konja meseca Avgusta neusmiljeno pretepal. —

Prehodila sem vso Avstrijo a reči moram, trpinčenje se pričinja in ponehava le v Trstu in njegovej okolici! Od kod to izvira? Drugod so take grozovitosti, ako se uže pripetó, bolj posamezne. — Meseca januarja je vrgel kmet Anton Skabar iz Repentabra svojega domačega psa v 400 čevljev globoko brezno, kder je uboga žival brez vsake pomoči še 7 dni živela in obupljivo tulila — Enako je ravnal Venuti iz Guardiije dne 28. oktobra s svojim konjem, kateri je pošal pod preobloženim vozom umazanega perila. Ko se pa uboga žival od lakote in udarcev kakor mrtva na tla zgrúdi, zatelebi jo neusmiljeno surovež

kar v bližnjo grapo, kder je s polomljenimi nogami še 24 ur živela.

Ne vem, če je to zver v človeške podobnosti zaslužena kazen zadela, a tó gotovo vem, in vi vsi z menoj, da človek, kateri vrže svojega psa v 400 čevljev globoko brezno in óni, kateri zvrne živlega konja v grapo, da tak človek stori tudi vsako, bodi si še tako veliko zločinstvo brez najmanjšega preudarka. —

Janez Solja, iz Bliskovice pri Opčinah doma, je vozil vsako jutro na svojem osličku mleko v Trst na prodaj. — Mej potem je pa osla tako pretepal, da je bil ves krvav, in to je trajalo kaki dve leti. — Pazila sem na njega, a dolgo časa ga nisem mogla zasačiti; posrečilo se mi je to še le pred kratkim.

Nekega jutra zarana, stanovala sem na Opčinah pri Obelisku, bilo je še temno, ko slišim iz daljine pretepanje in kričanje. Urno skočim iz postelje, oblečem haljino in planem iz sobe na cesto, kder je prav ta čas nevihta divjala.

Tu ga zasačim pri navadnem pretepanju, primoram ga na dvorišče k „Obelisku“ in polastim se osla s pomočjo domačih; tako je bilo tudi konec njegovih vic —!

Smijala sem se, ko sem pozneje zvedela, da ga je njegova žena, katera je hudobniša od njega, prav dobro našeškala, ko je zvedela, da je osla prodal. —

Osla sem toraj imela, a koliko sem imela z njim opraviti, da je postal oslu podoben; kajti ves njegov život s polomljenim hrbtom bil je le ena sama krvava rana — V mestu ga je pokrival óni malopridnež z neko plahto, da niso ljudje njegovoga zločina zapazili, a prišedši na dom ga razkrival. Premislite, koliko je morala uboga živalica trpeti, ko jej je potegol s hrbita s krvjo napojeno in k životu prilepljeno plahto!

Z mojim denarjem je kupil mož družega osla, s katerim pa ravna, kakor s prejšnjim — Zatega del ga prav vroče priporočam častvoječi policiji. — Tak človek bi živali še imeti ne smel! Prašam vas dalje, kako žalijo taki čini mene, — mene, Angličanko, ki nisem navajena gledati enakih grozovitostij. —

Ne toliko zastran tega, kakor bi bile naše živali v človeške podobnosti res boljše, nego so vaše, ampak zato, ker pri nas se taki čini hudo kaznujejo, in kder je bil uže enkrat kaznovan, pride teško v prav istej zadevi pred magistrat. V mojej domovini bi se ónemu gospodarju, kateremu sem bila prisiljena osla plačati, druge litanije pele. — Vzeli bi mu osla, njega pa na 31 dni v posilnico posadili in s 50 gld. kaznovali. — Smešno bi bilo, takim ljudem osla za nekoliko dni zarubiti, ker mi ne moremo tako hitro živali ozdraviti, zraven tega bi se pa tak človek na skrivnem kraju nad oslom luto maščeval. To bi imelo le takrat dober nastopek, ako moremo osla konfiscirati in gospodarja pod ostro nadzorništvom postaviti. Zategadel prosim naše društvo, čegar govornica sem jaz, visoko vlado in našega predsednika župana, naj bi se v njegovo podporo te le točke sprejele:

1. Ker se vzame v najem hlev, naj bi se dodala majhna doklada k obstoječej kazni za vzdrževanje zarubljenih živalij.
2. Želimo postaviti, vsled katere nam bode mogoče pokupiti in pokončati po cenitvi živinskega zdravnikar vse tiste konje, kateri ne delajo družega, nego sramoto in niso za nobeno rabo, da se temu ne bodo mogli njihovi sedanji gospodarji ustavljeni. — V takih slučajih naj bi se plačala po 5 gld. glava, a ne po 30 do 100 gold. kakor doslej, kar je bilo le od zvišaje dotičnega gospodarja odvisno.

3. Kder je bil od policije 2 krat kaznovan zaradi trpinčenja živalij, temu naj se odtegne dovoljenje. —

4. Naj se napravi v mesnicah, kder drobica prenočuje, čez odprto zagrado streha, katera bi jo branila vseh vremenskih nezdod in to tem bolj, ker bi troški znašali le 1200 do 1500 gld.

6. Naj se ne daje nikomur dovoljenja za kočijaža, kder nema še 20 let in ni služil uže poprej 3 leta pri konjih in ki ni bil od gospoda Hagenauerja in Padovana izprašan. —

7. Naj bi se dovolilo konjederu, kakor je to na Angleskem navada, da sme kuhati v velikem kotlu meso tistih konj, kateri niso crknoli za kako kužno boleznijo, — ter dajati juho s kruhom in polento psom, ker to bi bila izvrstna jed. —

V žalostnem stanu so naši nočni bruni, kateri človeku vse kosti pretresó, ako se z njimi vozi. Z nevoljo mora tudi vsacega napolniti vedno pretepanje taeih živalij, katere ne morejo več delati. Tudi vozovi iz kamnolomov so preobloženi, kajti kar se tukaj enemu volu nalaga, tó vozijo v Parizu in Londonu 4 konji, ali celo 6.

Konečno javljam tistim blagim mladeničem našega mesta, kateri se ustijo, da znajo izvrstno konja krotiti in voditi, da o tem še pojma nemajo. —

Ne bodite hudi, poslušajte me in poskušajte le en mesec moj nasvet: držite brzdo rahlo v rokah, puščajte bič doma in videli boste, kako izvrstno se bode konj vedel. —

Govorite z njim, posebno kadar se pregreši, in jasne vam bodo k malu moje denašnje besede. —

Perutnina in ptiči po trgih so še vedno v žalostnem stanu, če tudi se je v tem obziru uže mnogo zboljšalo. — Perutnini kuharice in prodajalci čestokrat noge tesno vožejo ter jo tako z navzdol visečimi glavami okrog nosijo. — Kako mi je mogoče gledati tako trpinčenje?

Konji so sploh slabo kovani. — Oslo gledam vse raztepane.

Če prav imajo Tržačani blago srce in so jako radodarni, vendar bi pri vsem tem živina mnogo trpela, da je nemamo v varstvu jaz in gospod Chinchella

Podpirajte ga tedaj z besedo in dejanjem; kajti on žrtvuje zdravje in čas svojemu poklicu. — Trudi se od jutra do mraka in grešno bi bilo, ako bi mu kedo zapreke delal. — Tudi jaz žrtvujem našej stvari nove, čas in zdravje. Nobeden ne ve, kako težavno in nevhvaležno je naše delo — silno nam je treba toraj, namesto zaničevanja, vašega zaupanja, podpore in dobrega sveta, edine odškodnine našim skrbem in duševnim stiskam.

Pri tej priliki izrekam srčno zahvalo pariškemu društvu in gospodu Zonceu — iz Krka; kakor tudi vsem blagim podpornikom in prijateljem našega društva.

Utegne mi kedo odgovoriti: „Če je vaše delo res tako težavno in nevhvaležno, popustite ga, zakaj delate, kedo vas sili? Takemu človeku ne odgovarjam, ker on ne pozna blagega namena, kateri me na delo spodbuja.“

Bivali smo uže v divjih neomikanih deželah, kjer ni bilo po 30 milj na dolgo in široko ni zdravnikar ni zdravila; — kjer sta bila človek in žival našemu pravosodju v varstvo izročena.

Prvikrat smo bili nastavljeni v Afriki, kjer je merilo obrežje v naše varstvo izročeno dežele 600 milj; druga večí od Francije bila je Brazilja

Tretja taka dežela bila je večí del neomikana Sirija od antilibanonskih planin do Bagdada. — Potem smo prišli v Trst.

Tu sem našla omikano ljudstvo in kraje. Mesto Trst, katero je prav izgled milosrčnosti in milodarnosti, ima 48 zavodov, kateri skrbé za uboge. — Moja pomoč bi bila toraj kapljica v morje. — Zategadel sem obrnola svoje oko na drugo polje, na polje nemih bitij, živalij. — vzemši jih tako v svojo varstvo.

Se vé da jih je mnogo, ki pravijo: Škoda, óni denar naj bi se rajši meuboge razdelil. — Jaz temu tako-le odgovarjam: Kadar sem hotela skrbeti za uboge, kakor sem uže od malih nog navajena, a ne iz častihlepnosti, kakor so hoteli nekateri trdití, takrat, pravim, niste me hoteli, rekoč: v Trstu ni revežev, razven onih, kateri so to sami zakrivali. Zdaj pravi cerkev: „Dajte denar cerkvi“. Ubogi pa: „Dajte ga ubogim“.

Še več. Nekateri mi pišejo celo surova pisma s pretenjem, obrekovanjem in zaničevanjem, kar me pa na pričeti poti nikakor ne ovira. Želela bi pa vendar, da bi ljudstvo uže enkrat umelo, da denar, katerega iz Londona dobivam, ni moj in da ga moram razdeliti strogo po prijetem ukazu le mej kočijaže in sploh take, kateri se s živino pečajo; — kar naj bi jih spodbujalo s živali vedno lepo človeško ravnati.

Jaz bi dobrotnike sleparila, kar pa nočem, ako ne bi ravnala po prijetem povelju. Vzemite denar, velévajo mi óni in rabite ga v zboljšanje živalskega stanja; kajti mi dobro vemo, da pri vas nemate takih postav, kakor pri nas, katere bi živali trpinčenja varovale.

Dala sem jim besedo, katere ne morem in nočem prelomiti! Kar se ubogih tiče, pomagala bodem tudi njim, toda le iz lastnega žepa in po svojej moči.

Še nekaj novega inam omeniti. Pred nekaterimi dnevi mi je pisalo neko dekle: naj popustim živali in naj se rajši deklet poprimem.

Začetkom sem se smijala; kajti mislila sem si, ako bi hotela dekletom pomagati, morala bi jim ženina dati. — Ali ko sem stvar bolj preudarila, spoznala sem njih res žalostno stanje — z velikim trudom si morajo živeža služiti; njih odvisnost je zaradi tega tudi velika.

Pri nas na Angleskem so dekleta bolj proste in neodvisne.

Jaz som kakor stara koklja, rada bi ves svet pod svoji poruti vzela, ojačila in ogrela.

Toda dokler mi moja sredstva ne dopuščajo druge náloge prevzeti, ostanem zvesta prvemu podvzetju, katero je, kakor pravijo Angleži: dvojna dobrota.

Ono podpira družine revnih kočijažev, varuje živali grozovitostij, duši slabo v korenini ter vzbuja krepkosti in blaži srca.

Vesela sem našega napredka; kder ni z nami, naj vsaj ne bode zoper nas.

Odpustite mi, če sem vas v svojem govoru s kako besedico razžalila. Resnica mi je nad vse ljuba in le to sem govorila; kajti nevhvalna bi bila vas in društva, kateremu sem predsednica, ako bi drugače delala. Konečno se zahvaljujem Nj. Vzvišenosti gospodu cesarskemu namestniku, vladnim in magistratnim oblastnijam za njih krepko podporo pri mojem težavnem, toda blagem poklicu. Zahvaljujem se tudi policiji in časnikarstvu za njih prijazno podporo.

Zahvaljujem se tudi iz dna srca zvestim prijateljem, kateri so me blagovolili pri današnji svečanosti tako mnogobrojno obiskati in počastiti.

Prasjanje zemljišnega davka je sedaj prav v vsej Avstriji na dnevnem redu. Iz komisije osemnajstih za zemljišni davek vemo sicer le površne date o obdačenju posameznih dežel. Natančnosti dolgoletnega dela osemnajstih niso se prilele na dan. Toliko je vendar že jasno, da bodo v bodoče nekateri dežele z večjim zemljišnim davkom obložene, a drugim, ki so do sedaj preveč plačevali, ima se zemljišni davek znižati. Nižje in gornje Avstrijsko in Štajarsko bodo imele v bodoče večji zemljišni davek plačevati, ker so do sedaj primeroma k drugim deželam premalo plačevale in se je posebno v teh deželah primeroma k drugim deželam zemlja in pridelek za mnogo zboljšal. Davek se ima pravičnejše razdeliti. Akoravno bodo na pr. na Štajarskem davek v splošnem povečan, bodo vendar marsikateri odslej manj davka od svojega zemljišča plačevali, nego do sedaj in sicer radi tega, ker njegova zemlja nij rodovitnejša postala, zato pa bodo naravno oni več imeli plačevati, ki je gozd premenil v njivo, grmovje v travnik, strmo golo reber v vinograd itd.

Nam sicer ni na umu, tirjati sploh več davek. Ali toliko sme vsak zahtevati, da se davek od zemljišča pravično razdeli; da oni, ki dvakrat trikrat toliko pridela, primerom dvakrat, trikrat več plača, da se tudi na to ozira, da se v pošten vzame pridelek, ki se lahko dražje prodá.

Povišanje zemljišnega davka, kakor v obče vsacega davka, nij bilo nikdar prijetno ne za dežele, ne za posameznika. To je stara resnica. Pritoževanj ne bode v tem oziru nikdar konca.

A če se človek ima zoper kaj pritoževati, mora se pritožba ogledati, jeli tudi opravičena ali ne.

I če pogledamo na „kmetška“ zborovanja tako imenovanih liberalcev na doljnem in gornjem Avstrijskem, mora se javno in odkrito priznati, da onim, ki tu pred kmetom tožijo o povišanju in krivici davka, ki zato sedanjo vlado delajo odgovorno, ki z najsurvejšimi posvkami kriče na sedanjo večino drž. zbora, nij prav za prav za znižanje zemljišnega davka, tim več za nekaj čisto drugoga. Drugače bi pač kmetov ne lovili z neumnimi frazami, ter bi rajši molčali ali pa kmeta spodobno podučili.

Da je moja trditve prava, dokaz je zbor „kmetov“ v Langenlois na Avstrijskem. Tú je poslanec Firnkranz z „liberalnimi“ frazami okolo sebe metal, Prusijanec Schönener je za večino državnih poslancev zabavljaj ter rekel, da je k večjemu le še kakih 20 poslancev poštenih, mej kojimi je seveda on prvi (s tem ta prusijanski vitez nij pomislil, da je dal več nego stotini svojih privržencev veliko klofuto) i ko je kmetski Wasserburger hotel podučiti te liberalne gospode, iztrgali so ga prav liberalno z odra ter kričali na najnespodobnejši način.

Radoveden mora biti pač vsak trezno misleči človek, dokle bode še prusijanska drhal smela javno zabavljati na sedanjo vlado i ali je vlada res tako slaba, da si ne upa tacim kričačem zamašiti ust.

Nemško ali prav za prav židovsko časopisje na Dunaji postalo je res smrtdljiv izmedek vse žurnalistike. Lažejo ti časopisi grozovito. Tako so pred par dnevi iznašli zoper Poljake laž, da je nastal preprij mej občino krakovsko i okrajnim zastopom zaradi strokov krakovskih svateb ob bivanju cesarja v Galiciji, i da je moral izvoljen sod to stvar razrešiti. Na vsem tem seveda nij besedice resnice. Namen te laži se je razvidel koj, hoteli so namreč počrtniti v višjih krogih Poljake, ki so tako sijajno sprejeli v svojej deželi vladarja.

Konjiški.

Politični pregled.

Centralisti so s kmetovskim shodom. katero so imeli 10. t. m. v Lincu, za eno blamažo bogateji. — Deželni namestnik, baron Pino, je osnovelem tega shoda, uže 3. t. m. ko jim je shod dovolil, odkritosrčno resnico povedal. Rekel je mej drugim: Ko sem bil v Trstu in Bukovini, večkrat so kmetje pomoci pri meni iskali; na zgornjem Avstrijskem pa — ne vem zakaj — temu ni tako. Vi najboljšje veste — obrne se proti Kirchmajerju — da sem prav v fevdnem prasjanju za kmete delal. Jaz dovoljujem 10. t. m. sklicani kmetovski shod, pričakujem pa, da se bodo prizadevali gospodje, kakor so to zagotovili uže ministerskemu prvosedniku, razdražene duhove miriti, i to velja posebno vam, gospod Kirchmaier. Z veseljem pozdravljam ustanovitev kmetovskega društva, toliko bolj, ker visoko spoštujem domoljubje in udanost zgornje-avstrijskih kmetov in želim, da bi društvo po pravaj poti hodilo, toliko bolj ker tudi Njegovo veličanstvo cesar gornje-avstrijsko deželo posebno ljubi i se zanima za njeno rečo. Tudi sem prepričan, da so kmetje ne dadé zapeljati na slaba čota, ampak da so bodo prizadevali le za to, da se zboljšajo njihove gospodarske razmere. Kar zadeva sčuvanje po časnikih, moram vas zagotoviti, da to mene bolj ali manj zadeva, ker sem kmetovski shod prepovedal. Rekel sem uže, da je bil opravičen sum, da ne bi se kmetje zlorabili za politiške namene pod plaščem kmetovskih interesov. V ustanovitvi denarnega zavoda, iz katerega bi kmet po 4 od 100 — mislim da bi dosti bilo 3 ali 3½, od sto — dobival posojila, vidim napredek do boljše bodočnosti. Trebalo bi

tudi varčnosti pri deželnih troških, posebno pri šolah in da se zmanjšajo deželni nakladi. Jaz tedaj pozdravljam ustanovitev kmetovskega društva in se toraj zanimivam za sklepe kmetovskega shoda. Pokažite, da ni bilo opravičeno sumničenje, katero je vstalo mej svetom zoper vaše namene. —

Shoda se je vdeležilo le 2200 ljudi i mej temi je bilo le polovica kmetov in s tem se je dokazalo, s kako pravico se je Kirchmaier bahal, da ima vse kmete v rokah. Centralisti so hoteli kmete za umazano svojo stvar porabiti; izpodletelo jim je, na ljudsko menjenje se tedaj ne bodo mogli več sklicavati.

Poslanska zbornica se je večeraj zopet odprla in trdi se, da se bodo v njej bili zopet hudi boji, ker levica hoče zadnje orožje v roke vzeti, da bi vlado vrgla i desnico raztrgala. Za davkovski zakon menda ne bo glasovala, s tem pa se postavi na državi sovražna tla i zato jej mora država napovedati boj na smrt i življenje, in v tacem boju mora poginoti.

Ministra trgovine in pravosodja sta odstopila. Baron Pino, sedanji deželni namestnik na zgornjem Avstrijskem, poklican je za ministra trgovine, dr. Pražak pa za pravosodnega ministra. Baron Pino je primorskim Slovanom še v dobrem spominu, ker je nam bil pravičen, i bi za nas bil gotovo marsikaj storil, da mu niso bile roke preveč zvezane. — Od dr. Pražka pa se nadejamo, da odpravi napake, katere so vedno še pri sodnijah, da nehajo vsakdanje pravične pritožbe, kako malo ozira se jemlje na enakopravnost narodov. O ministru trgovine govoré, da je odstopil zaradi slabega zdravlja, o ministru pravosodja pa, da je moral iti, ker se ni ujemal z načeli družih ministrov. Mi imamo to promembo v ministertvu za dobro znamenje. Stanje še boljše, če tudi počasi in vsaka dobra vest nas navdaje s pogumom ter v nas budi veselje do vstrajnega, marljivega dela.

V gosposki zbornici je poklicanih 12 novih udov, 6 Nemcev, 4 Poljaki, 2 Čeha.

Centralisti so zabredli na veleizdajsko pot. Njih prorok Schönener je izdal program, po katerem naj bi Ogerska stopila z Avstrijo v personalno zvezo, Poljaki naj bi se odcepili od Avstrije, drugi deli habsburške države pa gospodarsko in administrativno zvezali z Nemčijo; po tem programu bi konec bilo Avstrije i mi bi prišli pod Bismarkovo oblast.

Schönener sme tak program javno priporočati in centralisti ga molče odobrujejo! Hej, tržaški poslanci, tako delajo Vaši tovariši, odobrujete Vi to pođenjanje? Vaše poštenje je na vagi, država Vas kliče na odgovor.

Madjarska in Hrvaška regnikolarna deputacija imate zdaj določiti, koliko poslancev bo pošiljala v ogerski državni zbor Vojna Krajina, ko se vteli hrvaškeje zemlji. Tožav in zaprek pri tem nikako ne bo manjkalo, ker Madjari bodo število kolikor mogoče krčili, kajti oni dobro vedó, da pridejo v državnem zboru lahko v manjšino, ako se Slovani, Rumuni in Sasi zedinijo, in to bi Madjarom vlado iz rok vzelo.

Na Moravskem se je začela huda agitacija zoper jude, skoraj vsa društva so jih začela izključevati: ni dvombe, da se ta agitacija tudi po drugih deželah razširi. To je centralistom nov udarec, ker so jim največja podpora.

Govori se mnogo o necem zblizanju Avstrije in Rusije in zdi se, da ta govornica ni prazna. Če je pa temu tako, potem je gotovo, da Bismark čuti kako nevarnost, ker prava in resnična zveza Avstrije z Rusijo je mogoča le tedaj, ako je Nemčija zunaj nje.

Nemčija vpliva v Avstriji na Nemštvo, Rusija bi vplivala na Slovanstvo: Avstrija bi tedaj bila mej dvema stoloma v zvezi treh cesarjev; to pa je nenaravno, tedaj trajno nemogoče. Albanija se krúši od Turčije. Ali paša je izgnal turške uradnike ter zasedel železnico mej Mitrovico in Solunom.

Grška in Turška se na vso moč pripravljata na vojno; velevlasti jima priporočajo mir, ali brez vspeha.

V angleškem parlamentu je kraljica rekla, da bo delala na to, da angleški plemenitaši pramo odškodovanju prepuste zemljišča irskemu ljudstvu. To bi se bilo moralo uže davno zgoditi, ker je edino sredstvo, da se ubogo ljudstvo otme hudih stisk in dežela pomiri.

Ruski general Skobelev srečno zmaga je roparske Tekince,

V Koloparu v Indiji so se muzelmani zarotili vse Angleže, ko bodo pri božjej službi, pomoriti. Zarotnikov je bilo 3000 a zarota se je ovadila i tako morija ubranila.

DOMAČE STVARI.

Novi trgovinski minister, baron Pino, kateremu je politično društvo „Edinost“ na imenovanje čestitalo, zahvalil se je brzajavno v slovenskem jeziku z besedama: „Lepa hvala.“

Enakopravnost. Poštno vodstvo je razpisalo 11. t. m. službo poštnega asistenta za Primorsko in Kranjsko. V konkurzu izrečno zahteva znanje italijanskega jezika, slovenskega pa še omenja ne, če tudi stanuje v nje okrogli velika večina Slovencev. — Tako se spoštuje § 19 osnovnih zakonov; Lahom vse, da bodo bolj rogovilili, zvestim Slovencev nič!

Za Zagrebčane je dalje daroval: Fr. Ravnik, župnik v Kortah 3 glđ.

Poroka cesarjeviča Rudolfa se je odložila do meseca maja; cesarjevič ide poprej še v sveto deželo, in odrine, kakor se poroča, 8. februarja iz Trsta.

Magistratovi uradniki ne spoštujejo našega jezika in še celo žalijo naše ljudi. To je preveč, okoličani in Slovenci v Trstu, kadar hodite na magistrat, naj nobeden ne govori tujeje jezika in ako se drzne kak magistratov uradnik žaliti našo narodnost, precej se je treba pritožiti. Mi smo enakopravni, plačujemo davke in druge pristojbine, zakaj bi tedaj ne govorili z nami občinski uradniki v našem jeziku?

Letno tržaško sporočilo kaže, da je bilo minolo leto rojenih 2178 moških, 2041 ženskih, zakonov je bilo sklenenih 944. 171 je bilo več rojenih nego jih je umrlo. Natanko poročilo prihodnjie.

Slovanski koncert na Dunaji na korist unesrečenim Zagrebčanom. Slovanski dunajski študentje i slovansko pevsko društvo na Dunaji priredé na korist po potrezi unesrečenim Zagrebčanom velik slovanski koncert, pri katerem bodo sodelovali več znanih slovanskih umetnikov. Koncert bode 27. januarja v dvoranah c. kr. dunajskega vrtogradnega društva.

Slovanska Čitalnica v Trstu priredi letošnji predpust te-le veselice: I. v saboto 22. januarja Tombolo. II. v saboto 29. januarja plesno zabavo. III. v saboto 12. februarja veliki ples. IV. v saboto 26. februarja tombolo in ples. Čisti dohodek je namenjen za nakup jednega glasovirja; gospode ude podpisani prosí, naj blagovolé tomboli dobitke podeliti. Kedor želi vpeljati kacega gosta, naj to odboru naznani. Začne se vselej od 8½, zvečer. Odbor.

Na Ljubljanski Zvon se je oglasilo toliko naročnikov, da se je prvi zvezek moral trikrat tiskati.

Folium Dioecesanum poreške biskupije se v posebnaj prilogi obrača zoper članek v prvej števi „Edinosti“, v katerem se govori o potalijandevanju Istre po duhovskej oblasti. Nas veselí, da naša beseda nij ostala mrtva, ker to imamo za dobro znamenje. Zoper očitanje, da obrekujemo, pa se zavarujemo; ako bi kaka stvarca res ne bila resnična, prav radi jo prekličemo, resnica nam je nad vse. Naša dolžnost pa je, da očitamo vsako krivico, ki se od kodar koli zgodi našemu narodu, in godi se, da bi tako ne bilo! od poreškega biskupa našemu narodu krivica.

Štatistika iz Proseka. Leta 1880 je bilo rojenih v proseški fari moških 32, ženskih 28. skupaj 60; umrlo je moških 28, ženskih 20, skupaj 48. Porók je bilo 6. V špitalu so umrli 3. —

Zločinstvo. Minoli četrtek so našli pod klopio v cerkvi sv. Antona novega v Trstu leseno škatljo, v kateri je ležal mrtev otrok še le rojen. Bil je mrtev rojen. V cerkev je škatljo prinesla neka ženska, ter jo dala v varstvo starej ženicí, ki je v klopi molila, okolo poludanske ure. Ker le ni bilo ženske po škatljo, dene jo ženska pod klop in otide. Tu so jo potem našli.

V tržaških glediščih, vzlasti na galerijah kder se mladina zbira, vede se nižje ljudstvo jako nedostojno, tu je zvižganje, toččenje in upitje, da se človek sramuje v gledišče iti. Noben strežaj divjakov ne svári in glediščnim gospodarjem tudi ni dosti na tem, da bi skrbeli za lepši red, ker to je tukaj uže taka navada.

Zoper trpinčenje živalij se je začelo v Trstu vendar enkrat strogo postopati, kar je prav, ker redkokde bi se utegnila uboga živina tako trpinčiti, kakor v Trstu. O tem slove posebno nekateri vozarji, ki imajo konje ali vole. Minoli teden je preiskala komisija vse trge, kder stoji vozovi in kočije v najem, 8 voznikov je bilo kaznovanih, enega, ki je zgrajal, takoj so zaprli.

Spremlstvo cesarjeviča Rudolfa, ki pojde v jutrove dežele, začelo se je uže zbirati v Trstu, Ladija Miramare pride uže konec t. m. iz Pulja v Trst, da bode pričakovala visocega potnika, iz Gorice so uže prišli knez Hohenlohe, grof Palfi in grof Wilczek ter ogerski državni poslanec dr. C. Emmer.

Ljudski popis je po vseh krajih, kder je ljudstvo mešano, zaradi premudre besede „Umgangssprache“ razburil prebivalce. V Trstu magistrat do sedaj nič še ni o njem priobčil; znano nam je le to, da je laška propaganda po okolici dosti Lahov nabrala; o tacem terorizmu, kakor se poroča iz Celovca, vendar nismo čuli, a pomisliti je treba, da so Lahi stokrat boljši politikarji od koroških centralistov, oni ne zvone z velikim zvonom, ampak podobni so tihej vodi, ki bregu izpodjeda.

Dr. Vošnjak je 9. t. m. sklical svoje volilce v Zalec pri Celju, da jim poroči o delovanju v državnem zboru. Govoril je pri tej priliki tudi o novem zemljiškem davku ter to stvar pojasnil. Zbrani kmetje so mu izrekli zaupnico, kakor tudi grofu Taaffeju, kateremu so to po brzajavu sporočili.

RAZNE STVARI.

Koliko jih na vsem svetu umre? Medicinska Gazeta je prinesla tole: Evropa ima 309 milijonov prebivalcev; Azija 804; Afrika 199; Amerika 85 in Ocejanijska 4¼ milijone. Preračunilo se je, do na vsem svetu v letu umre 35 milijonov 693 tisoč ali 97 tisoč 790 na dan. Rojenih je pa na dan 104 tisoč in 800 duš ali 70 vsako minuto.

Število katoličanov po Evropi. Nemčija jih ima 15 mil. 3000.000; Avstrija 23 m. 950.000; velika Britanija 6 m. 6000.000; Francosko 35 m. 390.000; Španija 16 m. 5000.000. — Zedinjena severno-amerikanske države 6 milijonov. Leta 1808 je bil v zedinjenih državah en sam škof — v Filadelfiji —, zdaj jih je pa okoli 50.

K južnemu tečaju prodreti hočejo Italijani. Napravlja se v to ekspedicija, ki ima stati 600.000 lir; denar za to se nabira. Južno ledeno morje je še manj znano od severnega; strahoviti so vetrovi po teh morjih; dvomi se še ali je res kje dežela „Wilkes Land“, katero je našel kapitan Wilkes l. 1832, ker pred njim in za njim ni nikdo dežele našel v teh morjih. — Ladija odrine konec marca 1881 iz Genove, meseca oktobra odrine iz Monte Video (v Braziliji) proti Falklandovim otokom, in se ima vrtni še le čez tri leta nazaj na Laško.

Salomonska razsodba odeskega rabinarja. „Odeski Vestnik“ pripoveduje to le: K neej judinji v Odesi je prišla tujja judovska deklica, povedala jej, da je sirota in da ima od umrlih roditeljev 480 rubljev ter jo prosila, naj bi jej dovolila, nekoliko dni pri njej ostati, da si poišče pristojne službe. Judinja usliši njeno prošnjo, ali svetuje, naj se z 480 rubljev rajši omoži, nego v službo stopi. Deklica je bila s tem zadovoljna, toliko bolj, ker je judinja rekla, da jej dobi primernega in dobrega ženina in prigovorila je svojega moža, naj se z deklicjo poroči, potem pa se od nje loči, denar pa naj si pridrži. Mladi mož se je res oženil s tujo deklico, ali ločiti se pa nikakor ni hotel od nje. Prva žena je tedaj nezvestega moža tožila rabinu Schwabacherju i ta je razsodil, da je nje moža druga ženitev veljavna, prva ženitev pa neveljavna, prisodil pa je prvaj ženi 10 rubljev za posredovanje pri tej ženitvi. — Ta resnična dogodba prav dobro označuje jude: denar je prva stvar!

POSILANO.

Naj blagovoli slavno uredništvo javno potrditi, da ni podpisani onih 2 dopisov iz Doline, zadevajojé „otroške veselice“ in „učit. društva“ v 2. št. let. Edinosti pisal. Dolina 15. jan. 1881

And. Vertovec učitelj. *)

*) Uredništvo rado potrjuje, da sta omenjena dopisa od drugega dopisnika i ne od gosp. And. Vertovca.

Listnica uredništva.

Gosp. A. V. v D. Da le nekoliko utegnemo, doboste pismo od nas.

Nekaterim gg dopisnikom: Očitajte nam, da dopise krčimo ter to in ono izpuščamo. Verujte nam, da smo večkrat primorani tako delati, ako hočemo „Edinost“ vzdržati. Mi se moramo ozirati na želje naših naročnikov i če tudi se prizadevamo, da bi kolikor mogoče vsem ustregli, vendar nam dohajajo opomini in očitki; dan denasnji je občinstvo kočljivo in mnogo zahteva.

Listnica upravníštva.

„Edinost“ se da vsako sredo za tržaške naročnike do 4 ure, za tnanje do 6. ure zroder na pošto. Ako tedaj komu prepozno v roko pride, to zamuda ni opravištvu zakrivilo, nego kdo drug. Kdor katere številke nij dobil, naj takoj v odprtem listku (brez marke) reklamira na pošti. Novi naročniki lahko pristopijo vsak dan, in dobijo vse dosedanje liste. — Na nekatera iprasjanja odgovarjamo, da se naš list (po 8 kr.) v Trstu prodaja pri upravníštvu, via Zonta 5, in v teh le tobakarnah: 1) via Caserma, pošti nasproti; 2) via S. Antonio, nasproti pivarne „Alla Stella Polare“; 3) via Canale, nasproti sakristije cerkve sv. Antona; 4) via S. Giovanni; 5) pri g. Pipanu v začetku ulice „Chioczza“; 6) via Barriera Vecchia, pivarni „al' Armonia“ nasproti; 7) Corso št. 29; 8) Corsia Stadion, blizu gostilne „k zlatemu lovu“; 9) veliki kosarni nasproti; 10) vstric pivarne „Kinhofer“; 11) via Belvedere; 12) pri g. Mariji Kalčić na Vrđdi št. 170

Dunajska Borsá

dne 28. januarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	80	k
Enotni državni dolg v srebru	74	„	—	„
Zlata renta	88	„	40	„
1860, državni zajem	131	„	—	„
Delnice narodne banke	822	„	—	„
Kreditne delnice	285	„	—	„
London 10 lir sterlin	118	„	70	„
Srebro	—	„	—	„
Napoleoni	5	„	56	„
C. kr. cekini	9	„	37	„
100 državnih mark	58	„	10	„

Službe išče

mlad organist, kateri je z dobrim uspehom dovršil „Ceciljansko organ. Solo“ v Ljubljani, in katerega priporočajo tudi spričevala v zadržanju. Pripraven je ob enem prevzeti službo cerkovenika in občinskega tajnika. Več o njem se pozve pri upravnistvu „Edinosti“.

Koledar in dnevnik za leto 1881

fiskal in založil J. KRAJEC je na prodaj v Trstu samo pri g. A. C. Rossi-ju v stari borsni palači nasproti Lloydovi tiskarni. — Slovencem priporočamo lični koledarček in dnevnik, velja le 80 kr.

Najstara avstrijska zavarovalnica
e. k. priv.

AZIENDA ASSICURATRICE
v Trstu

ustanovljena v letu 1822 s pobožnostno svoto nad osem milijonov goldinarjev

(ki so bili po predpisu V. 214 trgovinskega zakonika v zadnjem glavnem zboru dokazani, priporočajo se za zavarovanje):

1. Zoper škodo po požarih na poslopijih, fabrikah, pohištvi, zalozah z blagom, shrambah s poljskimi pridelki, kakor tudi na drugem premoženju.
2. Zoper škodo na potih po mokrem in suhem.
3. Zavarovanje na človeško življenje v vseh razmerah.
4. Zavarovanje zoper nesreče na životu in življenju.

Azienda Assicuratrice, ki si je od stvolega ustanovitvenja pridobila zaslužen dobro ime v avstrijski državi in zunaj nje, zavaruje po najcenejših vplačilih i najpogodnejših pogojih in daje se stvo poroštvu svoto p. n. občinstvu gotovo varnost.

Pozvedovanja vsake vrste radovoljno daje, pregled brez plačila deli in zavarovalne ponudbe sprejema.

vodstvo v Trstu
via S. Nicolò št 4

Kakor tudi zastopništva in glavna društvena opravilstva v vseh vseh krajih avstrijske ogerske države in v Italiji. 12-1

Präuscher-jev
vsemu svetu znani anatomsni

MUZEJ
v prostorih „Cervo d'oro“

Je vsak dan od 9. ure zjutraj do 9. ure zvečer odprto ljudem odprt. Vsak petek od 1. popoldne do 9. zvečer samo ženskemu spolu.

Präuscherjev muzej se je od te dobe, kar je zadnji pot v Trstu bil, zelo pomnožil, in med stotero novih preparatov boste vzlasti azijske kuge in differitis ulekli oči na sebe.

Vstopnina za osebo: 20 soldov. 6-1

IVAN ZIMOLO
v TRSTU, via Canale št. 7

nasproti zakristije Sv. Antona novega.

Tovarnica umetnih cvetic,
Palme in cerkvene rože

za rabo pri ekonomičnih POGREBH.

Kovinske in lesene rakve.

Kupuje in prodaja se vosk
NA DEBELO IN DROBNO.

3-3

Glavna zaloga
izvrstne

PIVE iz pivovarne STEINFELD
(bratov Reiningshaus v Gradcu)

PRI ANT. DEJAK-U JUN.
via degli Artisti v Trstu.

Prodaja v sodcih in boteljah.

52-3

CHIOCOCA LIKER
(Liquor Chioceus fortificans). (12-6)

znano in prebrano, potlen in od strokovnjakov priporočeno kakor izvrstno uskladjeno dietetično

SREDSTVO
posebno za naglo in prijetno

OŽIVLJANJE

Zbujenje in okrepljenje oslabiljene moči in okrepljenje živcev; njegova moč čulovito in dobrodelno oživlja in spodbuja. Tudi je prav dobro zdravilo pri slabem prebujanju, zehotnem kutaru, krču, koliki, bluvanju, zgaci, driski, glavoboli, blodeti in zlatenici, trganju, in zlati žili. Vse te bolezni naglo in gotovo ozdravlja Chioceus liker, in s tem dosežejo tudi tisti, ki ga rabijo, vsoho in krepko starost, zato bi ga morala vsaka hiša imeti. On je okusniši od najboljših likerov. Brez števila pohval in priznanj od visokih oseb imamo o izvrstnosti Chioceus likera ter jih radi vsakemu pokazemo. Cena butelje s podkom v šestih jezikih, kako se ima rabiti, 3 gld., za zavitek in poštnino 20 kr.

Glavna naprava in zaloga: D. C. Chiodi, lekarnar (znan Schützengeld) in zaprti c. k. sodniški kemikar na Dunaju, Währing, Herrngasse št. 26, kamor naj se vse pisemne narabe pošljijo. P. družna zaloga: v Trstu: Foraboschi, lekarnar (al Camello). Dobiva se tudi v vseh slovečih lekarnah doma in na tujem. 12-11

Sploh znane izvrstne
Voščene sveče

iz garantirane nepogvarjenega bučelnega voska pri

P. in R. SEEMANN-u
v LJUBLJANI. 11-10

Dobro domače vino.

Kdor se hoče pokrepčati z dobrim domačim vinom, naj se potrdi v Rojan.

Na potu proti Općini (Svete stopnice — scala santa) par korakov od vojašnice. Nad prijazno krčmo gosp. Gomislja papola slovenska zastava, v kremi pa iz čepa vre čista zdrava kapljica.

Einladung zur Pränumeration
auf das in Wien seit 30 Jahren erscheinende Tagblatt die

MORGEN-POST.

Die „Morgen-Post“ ist das älteste, freisinnigste und zugleich billigste täglich erscheinende Blatt Wiens.

Durch ihre gediegenen Artikel, ihre pikanten Feuilletons und ihre spannenden Romane nimmt die „Morgen-Post“ einen ersten Platz unter den Wiener Tagesblättern ein. Die „Morgen-Post“ kämpft mit rücksichtsloser Entschiedenheit für alle Volksinteressen und für die Interessen der Freiheit. Nicht das Organ einer Partei oder Coterie, sondern der getreue Dolmetsch jener demokratischen Grundsätze, durch welche die Menschheit ihrer Sklavenfesseln entkleidet ward, kämpft die „Morgen-Post“ ein ganzes Menschenalter hindurch unermüdet und unerschrocken für Recht und Freiheit, für Fortschritt und Aufklärung.

In ihren Händen flattert das zukunftsreiche Banner der Demokratie und vertrauensvoll appellirt sie an die Sympathien und an den Succurs aller ehrlichen und aufrichtigen Volksmänner.

Wie die Stadt Wien immer eine Vormauer der Freiheit, eine feste Burg des Bürgerthums gewesen ist, so ist auch die „Morgen-Post“ als das älteste Wiener Blatt und als ein echt Wienerisches Organ der unerschrockene Anwalt aller Forderungen des freisinnigen Bürgerthums und aller Anliegen des Volkes.

Sonntag den 19. d. M. beginnt in der „Morgen-Post“ ein neuer, spannender Volks-Roman aus der Feder des berühmten Volks-schriftstellers Alois Berla, unter dem Titel:

„Verlorene Wiener Kinder“

Dieser Volksroman, welcher Herz und Phantasie des Lesers beschäftigen wird, schildert die Schicksale von Wiener Kindern, welche in den mannigfachsten Lagen des Lebens sich als Wiener bewähren. Reizende Erzählungen wechseln mit spannenden Verwicklungen ab, sensationelle Episoden regen das Interesse des Lesers im höchsten Grade an, und über Allem wölbt sich der Himmel echt wienerischer Herzlichkeit und Gemüthlichkeit. Mit dem Roman „Verlorene Wiener Kinder“ bieten wir den Lesern eine hochinteressante, spannungsvolle Lecture.

Die „Morgen-Post“ kostet monatlich sammt täglicher Postzusendung bloß 1 fl. 50. kr. Um diesen Preis ist kein anderes Wiener Tagblatt zu haben.

Wer ein nach jeder Richtung hin für die Freiheit eintretendes Tagesblatt haben will, der abonnire die „Morgen-Post“.

Die detaillirten Pränumerationspreise sind:

Für Wien: 1 Monat 1 fl. 10 kr., 3 Monate 3 fl. 30 kr., 6 Monate 6 fl. 60 kr. — Mit Zustellung in's Haus 20 kr. mehr. Einzelne Numern 4 kr.

Für die Provinz: 1 Monat 1 fl. 50 kr., 3 Monate 4 fl. 50 kr., 6 Monate 9 fl.

Diejenigen P. T. Abonnenten, welche auch das zweimal in der Woche erscheinende belletristische Beiblatt der „Morgen-Post“: „Wiener Familien-Journal“ zu beziehen wünschen, wollen für dasselbe noch einschicken:

Für Wien: monatlich 30 kr., 3 Monate 90 kr., 6 Monate 1 fl. 80 kr. — Einzelne Numern des „Familien-Journals“ kosten 3 kr. Für die Provinz: vierteljährig 90 kr.

➡ Inserate finden in der „Morgen-Post“ die weiteste Verbreitung. ➡

Zeitungs-Verschleisser in den Provinzstädten oder im Auslande, welche sich mit dem Verkaufe unseres Blattes befassen wollen, erhalten eine gute Provision und wollen sich an uns wenden.

➡ Probenummern gratis. ➡

Die Administration der „Morgen-Post“
Wien, I., Schulerstrasse Nr 18.

Doslej še nedoseženo zdravilo
zoper

TRGANJE PO UDIH
in revmatizem

pri čutilnih boleznih, vsake vrste, pri trganju v obrazu, glavoboli, trganju v ledjih, ušesih, revmatičnej zoboboli, trganju v krizu in členih, pri krču, splošnej slabosti mišic, pri tresenju, zamrlih udih zaradi dolge hoje ali starosti, pri bolečinah v zacetih ranah, pri mrtvuhi itd. — Je iz zdravilnih zelišč od lekarničarja Jul Herbabny na Dunaju napravljeno

zeliščnih zelišč

„Neuroxylin.“

Neuroxylin se rabi za vribanje in ozdravlja zelo hitro in zanesljivo. Pri mnogih leta trajajočih poskušanjih v civilnih in vojaških bolnišnicah se je dokazalo, da je Neuroxylin najboljša bolečina tolažeče sredstvo, ki vtaži tudi najhujše bolečine, ki se celo pri zelo zastaranih boleznih popolnoma preženejo. Ugodna priznanja slavni zdravnikov in stotera zahvalna pisma to potrjujejo.

ZDRAVNIŠKO PRIZNANJE.

Gospodu Jul. Herbabny lekarničarju na Dunaju.

Ker je porabljen Neuroxylin, katerega ste Vi podarili garnizijski bolnišnici in je pri nervoznej glavoboli na eni strani in pri mišičnem revmatizmu z masiranjem vred zelo veliko koristil, zato prosim, pošljite bolnišnici še 12 steklenice Neuroxylina močnejše vrste. S posebnim spoštovanjem.

Josefov, dne 30 decembra 1879.

Dr. Fridr. Dieckmann
e. k. višji stabi zdravnik in voditelj garnizijske bolnišnice št. 12.

Cena: 1 steklenica (v zelenem zavoju) 1 gld. 1 steklenica močnejše vrste (v rdečem zavoju) za protin, revmatizem mrtvadene 1 gld. 20 kr. po pošti 20 kr. za zavoj.

Vsaka steklenica nosi kaštor znamenje pristnosti zgoraj natisneno po gosposki potrjeno varstveno marko.

Glavna pošiljavna zaloga za dežele:
Na Dunaju, lekarnica „zur Barmherzigkeit“ g. J. Herbabny, Neubau, Kaiserstrasse 90.
Zaloga: Carlo Zanetti, lekarnica via nuova 27.
Na Roki: M. Scarpa lekarničar; v Gorici: G. Cristofolotti lekarničar; v Ljubljani: J. Swoboda Jul. Trnkožky lekarničar; v Pulji: A. Wassermann, lekarničar. 12-1

Postranski zaslužek

za vsak stan pri majhnem trudu in brez skrokov. Vprašanja pod imenom „Nebenverdienst“ se stavijo: An die Redaktion „Der Kapitalist“ Wien, Kohlmarkt 6. — 6-5

Prsni
BOMBONI IZ TRPOTCA
(Spitzweigerich-Brust-Bombons)

za ozdravljanje plućnih in prsni bolezni, kašlja, kriparice, pike in zaslednja sapnika.

SCHULTZ'S S&S REEL

Nepreosljliva rastlina, katero nam ponuja priroda v blagor trpečega človeškega rodu, hrani v sobi do današnega dne nedojasno skrivnost, vneti sluznici grla in sapnika urno in zlatno polajšanje daje, in tako ozdravljanje dotičnih organov naglo pospešuje. Ker pri našem izdelku damo posebej rostvo za čisto zmes trpotca s sladkorjem, prosimo, posebno paziti na našo gosposki tpisano varovalno marko in na podpis na listku, ker le tak je pravi.

Viktor Schmidt in sinovi,
e. k. fabrikanti, WIEN, IV. Allegeasse Nr. 48.

Cena ene skatljice 30 kr.

Se dobva pristno samo v lekarnah: E. Leitenburg, C. Zanetti in P. Roca v Trstu, in C. Zanetti v Gorici. 100-0

LE ENKRAT

se ponuja tako dobra prilika, da se more izvrstna ura za Felovico ceno kupiti.

VELIKA RAZPRODAJA.

Po vsej Evropi nastale političke razmere so tudi Svica niso ognilo i zato se je mnogo delavcev izselilo, vsed česar se našijo tudi fabrike. Tako je i prva najznamenitša urarica, katero mi zastopamo, zdaj zaprta i nam poverjena razprodaja njenih izdelkov. Tako imenovano Washington žepno uro so najboljšo ure na svetu, izvenredno krasno vrezljane i vezene i po ameriškanem sestavu napravljene.

Vse ure so na sekundo reparirane i mi damo poroštvo za vsako uro na 5 let.

Za dokaz gotovega poroštva i stroge solidnosti se s tem javno obvezujemo, da hočemo vsako uro, ki ni po volji, nazaj vzeti i zamenjati.

1000 žepnih remontoir ur, navijajo se brez ključa, s stalnim zaklopcem, izvenredno točno na sekundo regulirane, razen tega po novem načinu elektrogalvaniški pozlačene, z verižico, medaljonom itd. poprej gold. 25, zdaj ena le po 10 gld. 20 kr.

1000 krasnih ur na kotvo iz srebro-nikla, na 15 rubinih, z emajliranim kazalom, za sekunde, kristalnim ploščatim steklom, poprej gold. 21, zdaj ena le gold. 7.25, vse na sekunde reparirane.

1000 ur na vreteno, z izrezanim zaklopcem iz srebro-nikla, kristalnim ploščatim steklom, na 8 rubinih, najnatanjnjše reparirane, z verižico, medaljonom i zametnim etuisom, poprej gold. 15, zdaj ena le gold. 5.60.

1000 ur na kotvo, iz čistega 13 lotnega srebra, po e. k. puncovnem urodu pregledane, na 15 rubinih, razen tega električno pozlačene, najnatanjnjše regulirane. To uro so poprej stale 27 gold., zdaj pa stoje le gold. 13.40.

1000 Washington remontoir žepnih ur iz pravoga 13 l teškega srebra, po e. k. puncovnem urodu pregledane. Poroštvo se daje, da so najtočnije na sekunde reparirane, notranja sestava je iz nikla i teh ur ni treba nikoli popravljati. Taka ura je veljala poprej gold. 35, zdaj pa se dobiva za neverjetno ceno 16 gold. Razen tega se dobiva z uro vred zastoj verižica, medaljon, etui iz žametna i ključ.

1000 pravih zlatih ur za gospo, na 0 rubinih, prej 40 gold., zdaj 20 gold.

1000 remontoir ur iz pravoga zlata za gospode ali gospo, prej 100 gold., zdaj 40 gold.

650 ur za zid z najlepšim emajliranim okvirom in bitnim kladivom, poprej 6 gold. 75 kr.

650 ur budilnice z udarcem, ki prav dobro toče, najnatanjnjše regulirane, tudi pripravne za mizno pisalo; poprej 12 gold., zdaj le 4 gold. 80 kr.

650 ur z nihalom v najlepši izdelani visoki gotiške omari, navijajo se vsa 8 dni, najtočnije na čas regulirane, izvenredno lepo i krasne. — Ker ima taka ura še po 10 let dvojnjo vrednost, ne imela bi se v nobeni hiši pogrešati, posebno ker je taka res krasota sobi. Take ure so deprej veljale po 35 gold., zdaj pa izjemno le 15 gold. 75 kr.

Kadar se naročujete ure z nihalom, treba je priložiti zagotovščino.

Napis: 6-4

RAZPRODAJA UR
urarnice Ph. FROMMA
Dunaj,
Rothenthurmstrasse, št. 9, partere.